

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΘ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 5

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφδίου. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Θεολογία τοῦ χρώματος. — Ἀρχιμ. Γεωργίου Π. Στέφα, Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ἐχθροῦ. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Μακρὸν πρὸ βραχέος... — π. Ἄντων. Ἀλεβιζοπούλου, Οἱ αἱρέσεις εἰσβάλλουν... Ἡ Ἐκκλησία; — Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἡ Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἁγιογραφίαν. — Ἀναστασίου Τίγκα, Τὰ μαρτύρια τῶν χριστιανῶν ἐντὸς χαλκίνου θοός. — Ἐπίκαϊρα. — Φς, Τὸ βιβλίον. — Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις - Γεγονότα - Ἀξιοσημείωτα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰακώβου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΩΣ

Τὴν Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐορτάζομεν τὴν ἐορτὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Συμφώνως πρὸς τὸ Συναξάριον τῆς ἡμέρας, «ἐπειδὴ διὰ τῆς τεσσαρακονθήμερον νηστείας τρόπον τινὰ καὶ ἡμεῖς σταυρούμεθα, νεκρούμενοι ἀπὸ τῶν παθῶν, πικρίας τε αἰσθησὶν ἔχομεν ἀκηδιῶντες καὶ καταπίπτοντες, προτίθεται ὁ τίμιος Σταυρὸς, ὡσανεὶ ἀναρήχων καὶ ὑποστηρίζων ἡμᾶς...».

Ἡ ἐορτὴ αὕτη μνημονεύεται ἀπὸ ὅλα τὰ σωζόμενα λειτουργικὰ χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρουν τὰς ἐορτὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἀλλὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 366 (φ. 226) χειρόγραφον τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων συσχετίζει τὴν ἐορτὴν πρὸς κάποιον γεγονός τοῦ ἔκτου αἰῶνος, κατὰ τὸ ὁποῖον «ἀ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἀπαμείας μετεκομίσθησαν ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Α' ἢ τοῦ Β'. Συμφώνως πρὸς τὴν ἔρευναν τοῦ ρώσου Ἀρχιεπισκόπου Σεργίου, «ἡ πρώτη πληροφορία περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἀπαντᾶται ἐν τῇ τάξει Κωνσταντινίου τοῦ Πορφυρογεννήτου (1' αἰών), ἀλλὰ μέχρι τοῦ 16' καὶ 17' αἰῶνος ἡ μνήμη αὕτη ἔμενεν ἰδιαίτερα ἐορτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καθίσταται γενικὴ ἐορτὴ» (Καλλίστου Μηλιαροῦ, Ἱστορικὴ ἐπισκοπήσις τοῦ Τριφδίου, ἐν Ἱεροσολύμοις 1934, σ. 27).

Ἡ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀκολο-
θοῦσα Δ' ἑβδομάς τῶν Νηστειῶν ἐπισημαίνονται ἰδιαίτερος ὑπὸ
τῶν ὕμνων ἐν συναρτίσει πρὸς τὸν ἐνιαῖον σκοπὸν τοῦ περιεχο-
μένου τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς («Μεσοπονήσαν-
τιες...» «τεσσαράκοντα νηστειῶν σταδίον, μέσον διίπ-
πεύοντες...» «τὴν νηστείαν ἐκμεσάσαντιες...» κ.λπ.).

ὑπὸ τῶν ὕμνων ἐξυμνεῖται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ὡς ὁ
«τῆς Ἐγέρσεως τοῦ Χριστοῦ τὰς αὐγὰς φωτοβολῶν», ὁ προάγ-
γελος τῆς «λαμπρῆς καὶ κοσμοχαρμυσίνου τοῦ Πάσχα... φωσφό-
ρου ἡμέρας», ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ σῦλος τῆς Ἐκκλησίας.
Κατὰ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας, ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ
θυσιαστήριον, παρὰ τῷ ὁποίῳ ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν καὶ ὁ Μεσίτης
εἶναι συγχρόνως ὁ θύτης καὶ τὸ θῦμα (Ἐβρ. δ' 14 - ε' 6). Ἐξ
ἄλλου, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν τῆς ἐορτῆς, ὁ βαστάζων
τὸν Σταυρὸν τοῦτον ὀδηγεῖται εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ (Μάρκ.
η' 34 - θ' 1). Πρόκειται τῷ ὄντι περὶ μιᾶς ἐορτῆς, ἡ ὁποία ὑπο-
βοηθεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ νόημα τῆς πορείας
τῶν πρὸς τὸ «σταυρώσιμον» καὶ «ἀναστάσιμον» Πάσχα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Β' ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ
ΣΕΙΡΑ ΠΡΩΤΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

6. ΤΗΣ Ε' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

*«Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὖτος σωθήσεται»
(Μάρκ. 13,13)*

Εἰσερχόμεθα, σὺν Θεῷ, εἰς τὴν ἕκτην ἑβδομάδα τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς τὴν τελευταίαν πρὸ τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος. Καὶ ἐνῷ βαδίζομεν πρὸς τὸ τέρμα, συμπορευόμενοι νοερώς μὲ τὸν Χριστὸν καὶ ἀκούοντες αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον σήμερον νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς μαθητάς Του «*ὁ οὐ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρὰ δευτέρου ἔσεται*», ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ μᾶς τονώσῃ τὸ ἀγωνιστικὸν φρόνημα, διὰ νὰ κάνωμεν μαζί Του τὴν τελικὴν ἐξόρμησιν πρὸς τὴν νίκην.

Οἱ ἄθληταὶ ποὺ διέτρεξαν μακρὸν δρόμον, ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν νίκην, ὅταν πλησιάζουν πρὸς τὸ τέρμα, ἐντείνουν τὴν προσπάθειαν, διὰ νὰ νικήσουν καὶ μὴ ὑστερήσουν εἰς τὰ ἀγωνίσματά των. Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ κάνωμεν καὶ ἡμεῖς. Καὶ διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ παλιμὸς τοῦ χριστιανοῦ ποὺ «ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως» (Α' Τιμ. 6,12) καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, εἰς τὸ τελευταῖον ἄλμα προβάλλεται ἐνώπιόν μας — μὲ τὴν ὑμολογίαν αὐτῆς τῆς ἑβδομάδος — ἡ εἰκὼν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, τῆς γνωστῆς παραβολῆς τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν ὑπόμνησιν καὶ τὴν προτροπὴν «*τοῦ μὲν φύγωμεν τὸ ἀπηνέες καὶ μισάνθρωπον, τοῦ δὲ ζηλώσωμεν τὸ καρτερὸν καὶ μακρόθυμον*».

Ὁ ἕνας ἐπέμενε μέχρι τέλους εἰς τὴν σκληρόκαρδον καὶ ὑλόφρονα τακτικὴν του, καὶ εὗρέθη «ἐν τῷ ἄδη ὑπάρχων ἐν βασάνοις» ὁ ἄλλος ὑπέμεινε μέχρι τέλους τὸ μαρτύριόν του, καὶ ἐκέρδησε τὸν Παράδεισον καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Τὸ σκηنيκὸν ἥλλαξε τελείως. Ὁ ἕνας ἔπεσεν ἀπὸ

τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν ποὺ εἶχεν «ἐν τῇ ζωῇ του» εἰς τὴν ἀφόρητον δδύνην («ἐν τῇ φλογί» καὶ «τῷ τόπῳ τῆς βασάνου»). Ὁ δὲ πτωχὸς καὶ ταλαίπωρος Λάζαρος, μὲ τὸν ἄθλον τῆς ὑπομονῆς καὶ μὲ τὸ τελικὸν ἄλμα ἐνδὲς ἰσοβίου ἀγῶνος ἀνῆλθεν εἰς τὴν οὐράνιον μακαριότητα.

* * *

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν ὅτι ὁ ἀγωνιστῆς χριστιανὸς πρέπει νὰ μὴ παύσῃ μέχρι τέλους «πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενος» (Ἐβρ. 12,4). Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μήνυμα τῆς παρουσίας ἑβδομάδος. Μήνυμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πίστεως καὶ τελειωτοῦ Ἰησοῦ, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρὸν» (αὐτόθι 3). Λέγει δὲ ρητῶς τὸ μήνυμά Του ὅτι «*ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται*» (Μάρκ. 13,13).

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀρχίζουν καλὰ παίρνουν ὀρθὰς ἀποφάσεις· κάνουν ἕνα καλὸ ξεκίνημα καὶ προχωροῦν μέχρι ἐνδὲς σημείου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς. Ὅσον διαρκεῖ ὁ πρῶτος ζῆλος καὶ εἶναι νοπή ἢ ἀπόφασις τῆς μετανοίας συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα. Ἀλλὰ δυστυχῶς, μόλις παρουσιασθοῦν κάποια ἐμπόδια καὶ ἀντιδράσεις (ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ), ὑπαναχωροῦν. Παραιτοῦνται τοῦ ἀγῶνος. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει, ὅτι κατῴρθωσε μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ἐχάθηκε· δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ἡ ἐπακολουθήσασα ραθυμία τοῦ ἐμάρανε τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἐπανεφέρην εἰς τὴν προτέραν — ἢ καὶ χειροτέραν — κατάστασιν.

Ὁ Κύριος ἐτόνισεν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (2,10)·

«*Γίνου πιστὸς ἕχρι θανάτου, καὶ δώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς*».

Προσοχὴ λοιπὸν, νὰ μὴ μείνωμεν στῆ μέσῃ τοῦ δρόμου.

Ὁ χριστιανὸς τότε εἶναι νικητῆς, ὅταν φθάσῃ αἰ-

1. ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου
κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τὸ χρῶμα εἶναι βέβαια γνωστὸ ἀπὸ τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια. Οἱ πρωτόγονοι χρησιμοποιοῦσαν τὰ χρώματα γιὰ καλλωπιστικούς καὶ ἀνιμιστικούς (μαγικούς) σκοπούς. Ἐπίστευαν δηλαδή ὅτι τὸ χρῶμα τοὺς προστατεύει ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις τῶν κακῶν πνευμάτων. Γι' αὐτὸ χρωμάτιζαν ἀφ' ἑνὸς τοὺς Τοτεμικούς στύλους ποὺ

ὑψωναν γύρω ἀπὸ τοὺς καταυλισμούς τους καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ σώματά τους. Ὁ χρωματισμὸς ἐξἄλλου διαφόρων μελῶν τοῦ σώματος εἶχε ἀσφαλῶς καὶ καλλωπιστικὸ χαρακτήρα, ὅπως εἶπαμε. Στὴν ἱστορικὴ καὶ χριστιανικὴ ἐποχὴ ὁ χρωματισμὸς ὁρισμένων μελῶν ἢ ὀργάνων τοῦ σώματος, ὅπως π.χ. τῶν μαλλιῶν, τοῦ προσώπου, τῶν ματιῶν, τῶν χειλιῶν καὶ τῶν νυχιῶν δὲν ἔχει πιά ἀνιμιστικὸ, ἀλλὰ καλλωπιστικὸ μόνον χαρακτήρα. Στὴν ἐποχὴ μας οἱ θαφές, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ

*Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 74 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

αἰῶς εἰς τὸ τέρμα. Ἐὰν εἰς κάποιο σημεῖον παύση γὰρ προσπαθῆ καὶ γὰρ ἀγωνίζεσθαι, θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐπισθοχώρησις. Καὶ αἱ πτώσεις του θὰ εἶναι ἀλλεπάλληλοι, ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. Ἀντὶ δὲ ἀνοδικῆς πορείας καὶ πνευματικῆς προόδου θὰ ὑπάρξῃ (ἀπότομος πολλακίς) κατ' ἄφορος καὶ ψυχικὸς θάνατος ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀπωλείας. Ὁ Θεὸς γὰρ φυλάξῃ.

* * *

Ἰκανὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανοῦ θὰ δώσῃ ἡ περὶ αὐτοῦ χριστιανικὴ διαφώτισις. Εἶναι ἀνάγκη γὰρ κατανοήσωμεν εἰς τί συνίσταται «ὁ π ρ ο κ ε ἰ μ ε ν ο ς ἢ μ ἴ ν ἀ γ ῶ ν» (Ἐβρ. 12,1). Δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰ μὴ **δ ι ἄ θ ε σ ι ς** καὶ **π ρ ο σ π ᾶ θ ε ι α**.

Δι' αὐτὰ τὰ δύο θὰ μᾶς κρίνῃ ὁ Θεός. Διὰ τὴν διάθεσιν γὰρ μένωμεν σταθεροὶ εἰς τὸν δρόμον ποὺ ἐχάραξεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του. Καὶ διὰ τὴν προσπάθειαν γὰρ ἀντιτάσσωμεν ἕνα ἀποφασιστικὸν ὄχι εἰς «τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν».

Μίαν λέξιν πρέπει γὰρ προσθέσωμεν. Ἡ διάθεσις καὶ ἡ προσπάθεια γὰρ εἶναι **σ υ ν ε χ ῆ ς**. Ὁσφ ὑπάρχει καὶ διατηρεῖται ἡ διάθεσις τῆς συνεχοῦς προσπάθειας, ἤδη αὐτὸ εἶναι νίκη. Ἡ ἦττα τοῦ χριστιανοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν στιγμήν ποὺ θὰ σταματήσῃ τὴν προσπάθειάν του.

Καὶ κάτι ἄλλο πρέπει γὰρ γίνῃ σαφές. Ἐφ' ὅσον προσπαθεῖς — ἔστω καὶ ἂν ἔχῃς μερικὰς πτώσεις — ἔστω καὶ ἂν νικᾷσαι καὶ τραυματίζεσαι κάποτε ἀπὸ ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν — ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔλειψαν ἀκόμη μερικὰ σφάλματα καὶ ἐλαττώματα, γινώριζε ὅτι, ὡς ἀγωνιστῆς ποὺ παλεύεις πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καὶ δὲν

παραδίδεσαι, ἀλλ' ἐξακολουθεῖς ἀνταγωνιζόμενος» πρὸς αὐτήν, εὐρίσκεσαι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγιότητος! Διότι ἀγιότης δὲν εἶναι μόνον ἡ «φτασμένη» καὶ ὀλοκληρωμένη ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ τελειότης· ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀγιότης λογίζεται καὶ ἡ προσπάθεια καὶ ἡ πορεία ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς αὐτήν (πρὸβλ. «ἄγιοι γίνεσθε...». Ὁ ἐνεστώς σημαίνει συνεχῆ καὶ προσδευτικὴν ἐξέλιξιν ἐν τῇ ἀγιότητι).

Ἀναφέρεται περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν πολεμιστῶν ὅτι, ἐὰν ἐπέστρεφον ἀπὸ τὸν πόλεμον φέροντες τραύματα, τοὺς ἐξήταζον ἐὰν τὰ τραύματά των ἦσαν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἢ τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ σώματος. Ἄν ἦσαν ἔμπρὸς τὰ τραύματα, ἐτιμῶντο καὶ ἐδοξάζοντο, διότι ἦτο φανερόν ὅτι ἐτραυματίσθησαν πολεμοῦντες. Ἄν ὅμως τὸ τραῦμα ἦτο ὀπισθεν, αὐτὸ ἐσήμαινε ὅτι ὁ στρατιώτης ἐτραυματίσθη ὀπισθοχωρῶν ἢ λιποτακτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο κατεφρονεῖτο.

Καὶ αἱ τυχόν πτώσεις τοῦ χριστιανοῦ, ἂν ἐσημειώθησαν ἐπάνω εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁ ἀγωνοθέτης Κύριος θὰ τοῦ εἴπῃ: «ὁ σ ἄ κ ι ς ἂ ν π ἔ σ η ς ἔ γ ε ι ρ α ι κ α ἰ σ ω θ ῆ σ η». Καὶ οἱ ἀσκηταὶ πατέρες θὰ συμβουλεύσουν τὸ: «π ἰ π τ' ἔ γ ε ι ρ α ι», τ.ἔ. τὴν συνέχισιν τῆς πάλης πρὸς τὸν πειρασμὸν τῆς ἁμαρτίας. Ἀνησυχητικαὶ ὅμως εἶναι αἱ πτώσεις τοῦ ἐγκαταλείποντος τὸν ἀγῶνα. Αὐτὸς πράγματι κινδυνεύει ψυχικῶς. Καὶ πρέπει γὰρ λάβῃ γέας ἀποφάσεις· γὰρ ἐπανεύρη τὴν θέσιν του εἰς τὸν ἀγωνιστικὸν στίβον· εἰς «τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν».

«Ὁ δ ἔ ὑ π ο μ ε ἰ ν α ς ε ἰ ς τ ἔ λ ο ς, ο ὗ τ ο ς σ ω θ ῆ σ ε τ α ι», διὰ τῆς χάριτος τοῦ δι' ἡμᾶς Σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἀ μ ῆ ν.

άρωματιστικά παρασκευάσματα έχουν διομηχανοποιηθεί και αποτελούν προϊόντα της τεράστιας επιχείρησης των καλλυντικών, στην οποία επενδύονται μυθώδη ποσά και σημειώνονται απίστευτα κέρδη!

Επίσης, το χρώμα από πολύ νωρίς άρχισε να αποκτά θρησκευτικό και πολιτιστικό χαρακτήρα και να χρησιμοποιείται ως έποπτικό μέσο για θρησκευτικούς και πολιτιστικούς (καλλιτεχνικούς) σκοπούς. Στη ζωγραφική των Σπηλαίων π.χ. βλέπουμε ότι οι προϊστορικοί άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τα χρώματα για την απεικόνιση παραστάσεων που είχαν σχέση είτε με την καθημερινή τους ζωή (το κυνήγι συνήθως) είτε με τη θρησκευτική τους λατρεία (τη θεοποίηση κυρίως των ζώων).

Στους ιστορικούς χρόνους ή έποπτική, πολιτιστική και θρησκευτική σημασία της έγχρωμης παράστασης είναι δεδομένη, όπως μαρτυρούν τα αναρίθμητα καλλιτεχνικά έργα, αγάλματα, εικόνες, μνημεία κ.λπ. που διασώζονται μέχρι σήμερα.

Η έποπτική όμως αξία της έγχρωμης εικόνας έμελε να γνωρίσει κατακόρυφο άνοδο στις μέρες μας, με την εφεύρεση της φωτογραφίας, μυκράσπρης στην αρχή και έγχρωμης στη συνέχεια. Η περαιτέρω μάλιστα ανάπτυξη της φωτογραφικής τέχνης, με την κινούμενη φωτογραφία της μεγάλης οθόνης (κινηματογράφος) και τελευταία με την έγχρωμη εικόνα της μικρής οθόνης (τηλεόραση), σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τυπογραφίας (OFFSET, φωτοσύνθεση κ.λπ.) έπροκάλεσε την πιο μεγάλη μορφωτική και πολιτιστική επανάσταση της εποχής μας και όλων των εποχών.

Όπως όμως σημειώθηκε πιο πάνω, ή έγχρωμη παράσταση είχε, έξ αρχής, έκτος από την καλλιτεχνική και θρησκευτική σημασία. Σε όλα τα θρησκευματα ή έγχρωμη εικόνα αποτελεί βασικό έποπτικό μέσο θρησκευτικής άγωγής και καλλιέργειας.

Μέσα στα πλαίσια αυτά αποκτά ιδιαίτερη σημασία το γεγονός, ότι και ή χριστιανική Έκκλησία έχρησιμοποίησε έξ αρχής την έγχρωμη εικόνα ως έποπτικό μέσο χριστιανικής άγωγής. Η τέχνη της εκκλησιαστικής εικονογραφίας ή άγιογραφίας βασίζεται, ως γνωστόν, στην άξιοποίηση της λειτουργίας της έγχρωμης παράστασης. Ειδικότερα, ή Όρθόδοξη Άγιογραφία συντελεί ώστε οι ψυχροί και άψυχοι τοίχοι του έσωτερικού χώρου των Έερών Ναών να μεταβάλλονται σε χρωματικά ευαγγέλια που διακηρύττουν με μεγαλειώδη τρόπο το θαύτατο περιεχόμενο της χριστιανικής πίστεως.

Στην όρθόδοξη όμως εικονογραφία, πέρα από τη

γενική θρησκευτική σημασία της έγχρωμης παράστασης, μπορούμε να πούμε ότι και κάθε χρώμα ξεχωριστά έχει μια ιδιαίτερη θρησκευτική σημασία. Με την έννοια αυτή και μέσα στα πλαίσια της όρθόδοξης εικονογραφικής τέχνης μπορούμε να μιλάμε για μια **θ ε ο λ ο γ ί α τ ω ν χ ρ ω μ ά τ ω ν**. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε μερικά στοιχεία της χρωματικής αυτής θεολογίας.

Υπάρχουν κατ' αρχήν τα δύο ουδέτερα χρώματα, το **λ ε υ κ ό** και το **μ α υ ρ ο**. Η άπόλυτη αντίθεση που εκφράζουν τα δύο αυτά χρώματα συνετέλεσε ώστε να χρησιμοποιούνται, και στο λόγο και την τέχνη, για το συμβολισμό δύο έντελως διαφορετικών καταστάσεων. Έτσι το λευκό συμβολίζει γενικά το φώς, την αλήθεια, τη ζωή, τη χαρά, τον Θεό. Ένώ το μαύρο συμβολίζει το σκοτάδι, τη νύχτα, το κακό, την άδυσσο, τον διάβολο.

Άς αναλύσουμε πρώτα τη θεολογική σημασία του λευκού. Το **λ ε υ κ ό χ ρ ω μ α** συμβολίζει το φώς. Η πηγή του φωτός είναι ο ήλιος. Το φώς του ήλιου φωτίζει, θερμαίνει και ζωογονεί τη γή, τους ανθρώπους, την πανίδα, τη χλωρίδα και το υδάτινο στοιχείο του πλανήτη μας. Έτσι το φώς του ήλιου είναι ή πηγή της ζωής και της κίνησης. Η αιτία της δημιουργίας και της χαράς. Χωρίς το ήλιακό φώς, ή ζωή των ανθρώπων και όλων των κτισμάτων είναι άδύνατη. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι το φώς συμβολίζει κυρίως τον Θεό που είναι ή πηγή της ζωής, της κίνησης, της δημιουργίας και της χαράς των ανθρώπων και του κόσμου. Ο πρώτος που αναφέρθηκε στη θεολογική αυτή σημασία του φωτός ήταν ο Ευαγγελιστής Έωάννης. Το έερο Ευαγγέλιό του είναι μια ανεπτυγμένη θεολογία του φωτός: «Έν αυτώ (τον Έίο και Λόγο του Θεού) ζωή ήν και ή ζωή ήν το φώς των ανθρώπων... ήν (ο Λόγος του Θεού) το φώς το αληθινόν, ο φωτίζει πάντα άνθρωπον έρχόμενον εις τον κόσμον» (α' 4,9). «Έγώ είμι το φώς του κόσμου. Ο ακολουθών έμοι ού μη περιπατήσει έν τη σκοτία, άλλ' έξει το φώς της ζωής» (η' 12). Ο Θεός είναι Αυτός που έδωσε τη ζωή στον κόσμο και τους ανθρώπους. Το «είπεν ο Θεός: γενηθήτω φώς και έγένετο φώς» (Γεν. α' 3), σημαίνει ότι ο αιώνας, πάνσοφος και παντοδύναμος Θεός έδημιούργησε εκ του μηδενός, από το σκοτάδι της άνυπαρξίας, και άλλα όντα, στα όποια έχαρισε το δώρο και το προνόμιο της ύπαρξης και της ζωής. Τους έχαρισε το φώς της ζωής: «Έκάλεσεν ήμιας ο Θεός εκ του σκότους προς το θαυμαστόν Αυτού φώς», γράφει πολύ χαρακτηριστικά ο άπόστολος Πέτρος (Α' 6' 9).

(Συνεχίζεται)

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ*

Του Ἀρχιμ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΣΤΕΦΑ

α) «Τὸν νοῦν ἀνυψώσωμεν ἀπαθεία». Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εὐκολα καὶ πολὺ συχνὰ προσβάλλεται ἀπὸ τὸν πανούργου ἐχθρὸ μας. Πολλοὶ ἄνθρωποι διαπιστώνουν ὅτι ὁ νοῦς τους μολύνεται ἀπὸ κακοὺς λογισμοὺς. Οἱ περισσότεροὶ δὲν τοὺς θέλουν. Οὔτε τοὺς ἔχουν προκαλέσει οἱ ἴδιοι. Μάλιστα δυσανασχετοῦν ὅταν τοὺς ἀντιλαμβάνονται. Ἀλλὰ δὲ μποροῦν νὰ τοὺς ἀποφύγουν. Τοὺς κακοὺς λογισμοὺς προκαλεῖ συνήθως ὁ ἐχθρὸς ὁ παμπόνηρος, ὁ ὁποῖος ἀποδλέπει στὸ νὰ μολύνει τὴ σκέψη μας. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς ἐπιτύχει τὸ πρῶτο του αὐτὸ δῆγμα, δὲν τοῦ εἶναι δύσκολο νὰ προχωρήσει ἀμέσως στὸ δεύτερο. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν προσέξει καὶ δὲν ἀγωνισθεῖ, ἡ κακὴ σκέψη ἐπιδραῖ στὴν καρδιά καὶ διεγείρει ἀνάλογες ἐπιθυμίες. Τότε ὅμως ὁ ἐχθρὸς πολὺ εὐκολα μπορεῖ νὰ προχωρήσει καὶ στὸ τρίτο δῆγμα. Ἐεσηκώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὁδηγεῖ στὴ διάπραξη μιᾶς ἢ καὶ περισσοτέρων ἁμαρτιῶν. Τὴν πραγματικότητα αὐτὴ καὶ τὴ φοβερὴ συνέπειά της διατυπώνει πολὺ ὠραῖα στὴν Ἐπιστολὴ του ὁ θεὸς Ἰάκωβος: «ἕκαστος, γράφει, πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας... εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον» (α' 14,15)¹.

Τὸ «κάταθον», ποῦ σημαίνει δολοφόνος, εἶναι ἓνα ἀναρριχώμενο φυτὸ τῆς Βραζιλίας. Παρουσιάζεται στὸ ἔδαφος καὶ ἐξαπλοῦται σὲ ἕκταση. Ὅταν συναντήσει ἓνα δένδρο ἢ ἄλλο φυτὸ τὸ κυκλώνει, ἀναρριχᾶται ἐπάνω του καὶ τυλίγεται σὲ ὅλα του τὰ κλαδιὰ μέχρι τὴν κορυφή. Μὲ τὸν τρόπο ὅμως αὐτὸν πνίγει καὶ ξηραίνει τὸ δένδρο. Κάτι ἀνάλογο γράφει στὶς πνευματικὲς του ἡμιλίες ὁ Ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος: «Ὅτῳ τὴν ψυχὴν καὶ ὅλην τὴν ὑπόστασιν αὐτῆς ἐνέδυσεν τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἄρχων ὁ πονηρὸς, καὶ ὅλην ἐμίανε, καὶ ὅλην ἠχημαλώτισεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὔτε ἐν μέλος αὐτῆς ἐλεύθερον ἀφ' ἑαυτοῦ· οὐ λογισμοὺς, οὐ νοῦν, οὐ σῶμα, ἀλλ' ἐνέδυσεν αὐτὴν πορφυρίδα τοῦ σκότους»².

Ἀφοῦ ὁ ἐχθρὸς μιᾶς ἐπιτίθεται ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ νοῦ, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ληφθοῦν τὰ ἀπαραίτητα μέτρα πρῶτα στὴν περιοχὴ αὐτή. Γεγονὸς εἶναι ὅτι δὲν προσβάλλεται στὸν ἴδιο βαθμὸ ὁ νοῦς ὅλων τῶν ἀν-

θρώπων. Οὔτε κάθε ἡμέρα ἢ ὅλη τὴν ἡμέρα ὁ νοῦς ἐνὸς ἀνθρώπου. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ δὲν εἶναι συνεχεῖς. Ἀκόμη ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν προσβάλλεται πάντοτε ἀπὸ τὸν πονηρὸ. Ὅταν μάλιστα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπησχολημένος καὶ ἀπορροφημένος δὲν εἶναι τρώσιμος ἀπὸ λογισμοὺς. Δὲν τραυματίζεται εὐκολα ἀπὸ τίς ἐπιθέσεις τοῦ πονηροῦ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἀγωνιστικότητα καὶ πνευματικότητά του καταστήσει τὸ νοῦ του ἀπαθῆ. Πῶς ὅμως μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτό; Τὴ σχετικὴ ὁδηγία δίνει ὁ Ὅσιος Μάξιμος, ὁ Ὁμολογητής. Γράφει: «φυλάττει τις τῷ Θεῷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀκηλίδωτον, εἰ τὴν μὲν διάνοιαν περὶ μόνου Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν διανοεῖσθαι βιάσαιτο, τὴν δὲ αἰσθησιν εὐσεβῶς τὸν ὁρατὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα φαντάζεσθαι διδάξει»³. Δηλαδή, ὅταν ἀσκήσουμε τὸ νοῦ μας νὰ σκέπτεται μόνο τὸ Θεό, τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κάθε καλὸ (μάλιστα ὄχι μόνο τὸ νοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ὄραση καὶ τὴν ἀκοή), τότε μπορούμε νὰ ἐπιτύχουμε τὴν ἀπάθεια τοῦ νοῦ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς.

β) «Τὴν σάρκα ὀπλίσωμεν τῇ ἀγνείᾳ». Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἀνθρώπινη σάρκα ἔχει ἀρκετὲς ἀδυναμίες καὶ εὐαισθησίες. Τίς εὐαισθησίες της δὲν ἀφήνει ἀνεκμετάλλευτες ὁ παμπόνηρος ἐχθρὸς μας. Κάθε πολέμιος ἐχθρὸς ἐπιτίθεται ἐπίμονα καὶ συστηματικὰ ἐκεῖ ποῦ ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὑπάρχει ἀσθενικὴ καὶ ἀδύνατη ἀντίσταση. Ἔτσι καταφέρνει νὰ εἰσχωρεῖ στὸ ἔδαφος τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ σημειώνει νίκες. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ αἰώνιος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, ποῦ εἶναι χριστιανοὶ μόνο στὴν ταυτότητα καὶ δὲν ἔχουν συστηματικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεό, οὔτε ἐπιδιώκουν πνευματικὰ διώματα, γίνονται θύματα τοῦ ἐωσφόρου σὲ θέματα καὶ διώματα σαρκικά. Οἱ πτώσεις στὰ σαρκικά ἁμαρτήματα εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ εὐκόλες. Αὐτὲς ἐπειτα χαλαρώνουν τίς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεό καὶ ἐπηρεάζουν τὴ θρησκευτικότητά του καὶ τὴν πίστη του.

Διάφοροι πολέμοι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔχουν γιὰ σὺνθημά τους τό: «Νὰ ὁδηγήσουμε τὴ νεότητά στὴν ἀνη-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 70 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

6. Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Ὁμιλία Πνευματικά. Ἐκδόσεις Ἀγιορείτικης Βιβλιοθήκης. Βόλος, σ. 24.

7. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου, Ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος Μοναχισμός. Ἀθήναι 1969.

θικότητα και έχουμε εξασφαλίσει το να μένουν οι νέοι μακριά από το Θεό και την Έκκλησία». Είπε κάποτε κάποιος: «Εάν τα Μαθηματικά ζητούσαν ήθελαν ζωή και απαγόρευαν τα σαρκικά αμαρτήματα, πολλοί θα τα περιφρονούσαν».

Νά δπλίσουμε λοιπόν την σάρκα με την αγνότητα. Όπου υπάρχει καθαρότης και αγνότης εκεί δε μπορεί να τρυπώνει ο έωσφόρος. «Μακάριος ο τας ήδονάς πατών, διακηρύττει ο Όσιος Νεϊλος ο άσκητής, τρέμουν γάρ προς αυτόν οι δαίμονες»⁸. Και ο Άγιος Ίωάννης της Κλίμακος προσθέτει: «Ήρηνθεις θόρβος ούκέτι χοίρους θεραπεύει, και μαρνανθείσα σάρξ ούκέτι δαίμονας αναπαύει»⁹.

Στις καθημερινές Ιερές ακολουθίες, όπως είναι οι Όρες, το Απόδειπνο κ.ά., η Έκκλησία Ικετεύει τον Κύριο: «τά σώματα αγνισον, τους λογισμούς διόρθωσον, τας έννοιās κάθαρσον». Όπου υπάρχει αγνότητα και καθαρότητα εκεί υπάρχει ο Θεός. Εκεί που επικρατεί η ήδονη και τα σαρκικά αμαρτήματα κυριαρχεί και έξουσιάζει ο έχθρος ο παμπόνηρος. Λέγεται ότι στην άκρη μιας λίμνης είχαν κατεβεί δύο περιστέρια. Λίγα μέτρα πιδ πέρα, που ήσαν θρώμικα νερά, κόαζαν λίγα βατράχια. Κάποια στιγμή ένα παιδάκι που έπαιζε εκεί κοντά πέταξε στη λίμνη μια πέτρα. Τότε τα περιστέρια πέταξαν ψηλά στον άέρα, στα καθάρια ύψη. Τα βατράχια τρύπωσαν άμέσως στα λασπόνερα του θούρκου. Όσοι προσέχουν την αγνότητα και καθαρότητα, τι και να τους συμβεί στη ζωή —ευχάριστο ή δυσάρεστο, καλό ή κακό— θα στρέψουν το βλέμμα και την έλπίδα τους ψηλά στο Θεό. Έκείνοι που επίμονα ζουν

στα λασπόνερα της ήδονής και της άμαρτίας χάνονται στο θούρκο της άπογνώσεως και της άπελπισίας. Νά γιατί ο Άπόστολος Παύλος συνιστούσε στους χριστιανούς της Κορίνθου: «αγαπητοί, καθαρίσωμεν έαυτους από παντός μολυσμού σαρκός και πνεύματος, έπιτελούντες άγιωσύνην έν φόβη Θεού» (Β' Κορ. ζ' 1).

γ) Ένας τρίτος τρόπος πολεμικής του αιώνιου έχθρου μας είναι κατά τον Ιερό ύμνωδό τό: «δπλίσωμεν τας χείρας έλεημοσύνη». Τα έργα της αγάπης και της φιλανθρωπίας με πρώτη στη σειρά την έλεημοσύνη δημιουργούν μια άτμόσφαιρα, στην όποία δεν άρέσκειται ο έχθρος μας. Πρέπει δε να διασαφηνισθεί, ότι όχι την όποιαδήποτε έλεημοσύνη. Όταν η έλεημοσύνη είναι επιδεικτική ή προσδλητική τότε ο έχθρος δεν έχει άπομακρυνθεί αλλά παραμένει και ενεργεί. Ο έχθρος έμπνέει στον άνθρωπο τον έγωϊσμό. Οδηγεί στη φιλαυτία και τον άτομισμό. Άλλά οι άνθρωποι τέτοιων άμαρτημάτων δεν έχουν μέσα τους τη χάρη του Θεού, διότι «ο Θεός ύπερηφάνους αντιτάσσεται».

Όποιος έλεει προσεγγίζει το Θεό και έλεείται. Όποιος έλεει ξεπερνά τον έγωϊσμό και τον άτομισμό. Μοιράζεται τα έαυτού με τους άλλους. Κάνει έργο θεάρεστο. Εύαρεστεί στο Θεό και προσελκύει την προστασία και τη χάρη του. Τη θέση αυτή υποστηρίζει και ο Άγιος Ίσαάκ ο Σύρος, όταν γράφει: «ο γάρ έλεών πτωχόν τον Θεόν έχει μερμυώντα περι αυτού». Σε άλλο πάλι σημείο τονίζει: «Δένδρον άκαρπον, άνθρωπος άνελεήμων»¹⁰. Και ο Ιερός Χρυσόστομος διακηρύττει: «Ούδέν έλεημοσύνης ΐσον. Φιλία Θεού, έπαινος ανθρώπων, δόξα ή εις Θεόν, εύνοια παρά πάντων, άμαρτημάτων άφανισμός, παρρησία πολλή, (είναι οι καρποί της) έλεημοσύνης, δι' ης αγάπης τό φυτόν τρέφεται»¹¹.

δ) Τέλος ο Ιερός ύμνωδός προσθέτει ένα τέταρτο τρόπο αντιμετώπισεως του έχθρου: «Τους πόδας ώραϊζοντες τή κηρύγματι». Με άλλα λόγια: Νά όμορφαίνουμε τα πόδια μας με δήματα που σχετίζονται με τό κήρυγμα του Εύαγγελίου. Νά κηρύττουμε δηλαδή τό λόγο και τη διδασκαλία του Χριστού. Νά μεταδίδουμε την αλήθεια του, που φωτίζει τον άνθρωπο, τον καθοδηγεί σωστά και τον οδηγεί στη λύτρωση και τη σωτηρία. Άλλά τί σχέση μπορεί να έχει τό κήρυγμα με τον έχθρο μας; Μια πρώτη απάντηση είναι, ότι εκείνος που κηρύττει τα του Θεού τα προσέχει ο ίδιος. Όποιος όμως προσέχει τα του Θεού, βοηθείται να τον πλησιάζει περισσότερο και ν' άπομακρύνεται από τον αντίχριστο. Όταν μάλιστα τό κήρυγμα δε γίνεται μόνο με λόγια,

8. Ένθ' άνωτέρω.

9. Ίωάννου Συναίτου, Ένθ' άνωτέρω, σ. 337.

Επισκόπου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΥ
Μητροπολίτου Σερβίων και Κοζάνης

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Πενηταδύο όμιλλες για τη θεία Λειτουργία.

Όχι μόνο για το λαό, αλλά και για τους Ιερείς).

Έκδοση Άποστολικής Διακονίας, σελίδες ιθ' + 438, δρχ. 650.

Βιβλιοπωλείο Δραγατσάνου 2 — Πλατεία Κλαυθμώνος.

Γράφατε Ίασίου 1, 115 21 Άθήνα, τηλέφ. 722.8008.

10. Άνατολικός Όρθόδοξος Μοναχισμός.

11. Ένθ' άνωτέρω.

ἀλλά καὶ μὲ ἔργα καὶ ἔμπρακτο παράδειγμα, τότε οἱ πράξεις μας ἔχουν ἥδη ἀπομακρύνει τὸν παμπόνηρο ἔχθρὸ ἀπὸ τῆ ζωῆ μας. "Ἄλλωστε «τὸ Ἐὐαγγέλιον γιὰ τὴν Ἐκκλησία (καὶ τὰ μέλη της) εἶναι ἡ προφορικὴ εἰκόνα τῆς φανέρωσης σὲ μᾶς καὶ τῆς παραμονῆς ἀνάμεσα μὲς τοῦ Χριστοῦ»¹².

Τὰ πόδια ἐπειδὴ περπατοῦν σκονίζονται, ἰδρώνουν, ἐκπέμπουν δυσάρεστη ὀσμή. Εἶναι ἐπόμενο νὰ τὰ ἀποστρέψουμε. Ἄλλὰ γιὰ τὰ πόδια, τὰ σκονισμένα καὶ ἰδρωμένα, ποὺ περπάτησαν ὁμῶς γιὰ τὴ διάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς: «Ὡς ὦραια οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ» (Ρωμ. ι' 15).

Ὁ στίχος τοῦ ἱεροῦ ὕμνωδοῦ δὲν περιορίζεται βέβαια μόνο στοὺς κληρικούς καὶ λαϊκούς Ἱεροκήρυκες. Ἀναφέρεται σὲ ὅλους τοὺς πιστούς. "Ὅλοι μποροῦν νὰ κηρύττουν καὶ νὰ μεταδίδουν τὴ Χριστιανικὴ Ἀλήθεια. Οἱ μὲν κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ Ἱεροκήρυκες ἀπὸ τὸν ἄμωγα τῶν Ναῶν. Ἄλλοι ἀπὸ ἄλλα Βήματα. Καὶ οἱ πολλοὶ μέσα στὶς οἰκογενειακὲς καὶ φιλικὲς ἀναστροφές τους. "Ὅσοι πάλι δὲ μποροῦν νὰ ὁμιλοῦν, μποροῦν νὰ «κηρύττουν» μὲ τὴ ζωὴ τους. Προσφέρουν ἔτσι στὸ περιβάλλον τους ἐφαρμογὲς τῆς Χριστιανικῆς Ἀλήθειας. Ἐφ' ὅσον ὁμῶς ἕνας μεταδίδει ἐνσυνείδητα τὶς χριστιανικὲς ἀλήθειες, τότε ὄχι μόνο τὶς προσέχει, ἀλλὰ καὶ τὶς θιώνει, ὁπότε ξεφεύγει ἀπὸ τὶς προσβολές τοῦ ἔχθροῦ.

5. «Ἴδου νῦν καιρός».

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου καὶ ἰδιαίτερα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν περίοδος ποὺ μποροῦμε νὰ ξανοιχθοῦμε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἔχθροῦ. Βέβαια πάντοτε ὀφείλουμε ν' ἀγωνιζόμαστε. Μάλιστα δὲν πρέπει ποτὲ ν' ἀναβάλλουμε γιὰ ἄλλοτε. Ἄλλωστε ἐμεῖς μόνο τὸ σήμερον ὀρίζουμε. Τὸ αὔριο δὲν εἶναι στὰ χέρια μας. Γι' αὐτὸ τόσο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅσο καὶ ἡ Μητέρα μας Ἐκκλησία διασαλπίζουν: «Ἴδου νῦν καιρός». Τώρα, σήμερον εἶναι καιρός. Ἡ περίοδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς μὲ τὸν πλοῦτο τῶν πνευματικῶν ἐφοδίων καὶ στοιχείων ποὺ μᾶς παρέχει (π.χ. αὐξημένη λατρεία, περισσότερες ἱερὲς ἀκολουθίες, αὐστηρὴ νηστεία κ.ἄ.) βοηθεῖ πιὸ πολὺ στὸ συγκεκριμένο πνευματικὸ μᾶς ἀγῶνα. Ἀξίζει νὰ τὴν ἐκμεταλλευθοῦμε. Ἄς καταφεύγουμε πάντοτε στὴ χάρη καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Παντοδυνάμου Κυρίου μας. Ὅποτε τὸν ζητήσουμε, θὰ σπεύσει νὰ μᾶς συμπαρασταθεῖ.

"Ἐνας Μοναχὸς ἐκτελοῦσε στὸ ναὸ τὸ διακόνημά του. Ἦταν μόνος. Ἐαφνικὰ παρουσιάζεται μπροστά του ὁ διάβολος καὶ τοῦ λέει: «Φύγε ἀπ' ἐδῶ. "Ἐδῶ ἔξω». Ὁ Μοναχὸς ἀρνήθηκε νὰ ὑπακούσει. «"Ὅχι, δὲ φεύγω. Νὰ φύγεις ἐσύ», τοῦ ἀπήντησε. Τότε ὁ διάβολος τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ἄρχισε νὰ τὸν σέρνει ἔξω. Ὁ Μοναχὸς μάταια ἀντιστεκόταν, ἐφώναζε καὶ διαμαρτυροῦταν. "Ὅταν ἐφθασαν στὴν πόρτα, ὁ Μοναχὸς μὲ τὸ ἄλλο τοῦ χέρι πιάστηκε ἀπὸ τὸ κούφωμά της καὶ ἐφώναζε: «Κύριε Ἰησοῦ, βοήθησέ με». Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ὁ διάβολος ἔγινε ἀφαντος. Ὁ Μοναχὸς ἀπόμεινε καὶ ἔκλαιε. Τότε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου νὰ τοῦ λέγει: «Γιατὶ κλαῖς;». Ἐκεῖνος ξεθάρραψε καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ παραπονεῖται: «Κύριε, ποῦ ἦσουνά τόση ὥρα; Γιατί μὲ ἄφησες μόνο καὶ ἀδοθήθης;». Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἀπήντησε: «Τόση ὥρα οὔτε μὲ ἐξήτησες οὔτε μὲ ἐσκέφθησες. Μόλις μ' ἐφώναξες ἤλθα κοντὰ σου»¹³.

(Τέλος)

13. Τὸ Γερμανικόν. Ἐκδόσεις «Ἀστήρ». Ἀθῆναι 1961, σ. 37.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΑΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

Θ Ε Ο Μ Η Τ Ο Ρ Ι Κ Α Μ Η Ν Υ Μ Α Τ Α
ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὠδὴ τῆς Θεοτόκου·
Θεομητορικὸν Ἐορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια,
Εὐαγγελισμός, Κοίμησις, «Ἀπόδοσις»,
Σύναξις, Ὑπαπαντὴ, Ζωοδ. Πηγὴ, Ἁγία
Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἁγία Ζώνη, Ἐορταὶ
θανάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

"Ἐνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸ
θησαυρῖσμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου,
ποὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὲς καὶ
εορτολογικὲς ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράφατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1 —
115 21 Ἀθῆνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

12. Ἀλ. Σμέμαν, Ἐὐχαριστία. Ἐκδόσεις Ἀκρίτας, σ. 77.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Μακρόν πρό βραχέος...

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Κανόνες και κανόνες

Ἐπάρχουν κανόνες, ὅπως οἱ γραμματικοὶ λόγου χάριν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μιὰ πάγια καὶ σταθερὴ σημασία. Δὲν ἐπιδέχονται διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες, ἐκτὸς ἀπὸ ἐξαιρέσεις οἱ ὁποῖες λέμε ὅτι τονίζουν τὸν κανόνα. Οἱ ἴδιοι ὅμως αὐτοὶ κανόνες στὸ ἄτομο πού τοὺς ἀπομνημονεύει λειτουργοῦν μερικὲς φορές τελείως διαφορετικὰ, ἔξω ἀπὸ κάθε κανόνα. Τοὺς προσδίδει ἄλλη σημασία καὶ τοὺς ἐφαρμόζει ἀνάλογα στὴ ζωὴ του.

Ἐνας τέτοιος κανόνας, γραμματικὸς στὴν προέλευσή του, κατάντησε κανόνας ζωῆς στὴν περίπτωση φίλου πού ἔλυσε ἕνα προσωπικὸ του πρόβλημα μὲ τὸν ἐπιγραμματικὸ τρόπο πού ἀξιοποίησε στὴ ζωὴ του τὸν κανόνα τῆς ἐλληνικῆς Γραμματικῆς: «Μακρόν πρό βραχέος περισπᾶται».

Αὐτὸν τὸν φίλο ἀπασχολοῦσε τὸ ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τοῦ χρόνου του. Γνώριζε, ὅτι στὸ ζήτημα αὐτὸ βρισκόταν στὸ ἔλεος τῶν τυχαίων περιστατικῶν, τῶν ἐνοχλήσεων ἀπὸ τρίτους, τῆς ἀδυναμίας του νὰ ἀρνηθεῖ νὰ κάνει κάτι ὅταν τοῦ τὸ ζητοῦσαν, νὰ ἀναβάλλει ἔστω καὶ γιὰ λίγο τὴν ἐκτέλεση μιᾶς παρακλήσεως ἢ ἐντολῆς, νὰ πάρει ἔστω καὶ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὰ γεγονότα. Δινόταν ὀλόφυχα στὰ αἰτήματα τῆς στιγμῆς, σὺν παρορμήσεσι. Τὸ πρᾶγμα γινόταν ἐνοχλητικὸ, γιατί μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν μπορούσε ν' ἀφοσιωθεῖ στὸ ἔργο του. Αἰσθανόταν ὑποχρεωμένος ν' ἀνταποκριθεῖ ἀμέσως στὰ συμβαίνοντα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀποσπᾶται ἢ προσοχὴ του ἀπὸ τὴν κύρια ἀσχολία του σὲ ἄλλο πρᾶγμα. Προκειμένου μάλιστα νὰ ἀναλάβει συγκεκριμένη ἀπασχόληση καὶ ὑποχρέωση διηρωτάτο κατὰ πόσο θὰ μπορούσε ν' ἀνταπεξέλθει στὰ νέα του καθήκοντα καὶ ἦταν πολὺ φοβισμένος ὡς πρὸς τὴν ἔκβαση τοῦ ἀποτελέσματος.

Ἐτυχε τότε νὰ ἐκμυστηρευθεῖ τοὺς φόβους του σὲ διακριτικὸ καὶ πνευματικὸ Γέροντα, ὁ ὁποῖος οὔτε λίγο

οὔτε πολὺ τὸν συμβούλευσε νὰ διαβάσει κι αὐτός, ὅπως συνηθίζεται νὰ διαβάζεται στὰ Μοναστήρια τὴ Μ. Σαρακοστή, τὴν Κλήμακα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Τοῦ συνέστησε ὅμως νὰ ἀναγνώσει πολὺ καλὰ καὶ σὲ βάθος ἕνα μόνο Λόγο ἀπὸ ἐκεῖ, τὸν τρίτο, τὸν «Περὶ ξενιτείας». Μάλιστα, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ ὁ Γέροντας, ὅτι ὁ ἀκροατῆς τοῦ λόγου του θὰ γινόταν καὶ ποιητῆς, τὸν ξαναρώτησε νὰ τοῦ πεῖ τί ἀκριβῶς τοῦ ἔχει ὑποδείξει. Καὶ ὅταν ὁ φίλος ἔδειξε νὰ ἔχει καταλάβει τοῦ εἶπε: «τοῦτο ποιεῖ καὶ σώζου!»

Ἐνας λόγος περὶ ξενιτείας

Ἐμεινε ὅμως μὲ τὴν ἀπορία, τί νὰ σήμαιναν ὅλ' αὐτὰ πού διάβαζε ἐκεῖ μέσα, στὸ πρωτότυπο καὶ σὺν μεταφράσεις καὶ τί εἶδους μεταφορὰ θὰ ἔπρεπε νὰ κάνει στὴ ζωὴ του¹. Τί νὰ σημαίνει ἐκεῖνη ἢ «κατάλειψις ἀνεπίστροφος πάντων τῶν ἐν τῇ πατρίδι πρὸς τὸν τῆς εὐσεβείας σκοπὸν ἀντιπραττόντων ἡμῶν» τὸ «ἀπαρρησίαστον ἦθος»² ὁ «ἀπόκρυφος βίος» ὁ «σιωπῆς βυθός» καὶ ὅλα ἐκεῖνα πού ἀκολουθοῦσαν σὲ μία προσπάθεια ἀπαντήσεως τοῦ τί ἐστὶ **Ξενιτεία**... (παρ. α')². Ποιὰ ἢ διαφορά τῆς ἀκούσιας ἢ τῆς ἐκούσιας ἐξορίας (παρ. θ')³; Τί νὰ σημαίνει μίμνησις τοῦ Λώτ καὶ ὄχι τῆς γυναίκας του (παρ. ιγ')⁴; Ἐμεινε σκεπτικὸς ὅταν διάβαζε τὸ προστακτικόν: «φεῦγε Αἴγυπτον ἀμεταστρεπτί» (παρ. ιδ')⁵.

Στὴν παράγραφο ιζ' ἔπεσε πάνω στὸν ὀρισμὸ τοῦ ξένου: «ξένος ἐκεῖνός ἐστιν, ὁ ὡς ἀλλόγλωσσος ἐν ἑτερογλώσσοις ἐν γνώσει καθήμενος». Ὅλοι μας ἔχουμε αἰσθανθεῖ τὴ δυσκολία νὰ μὴ μπορούμε νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ κάποιον τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζουμε τὴ γλῶσσα. Καὶ τώρα γνωρίζοντάς την νὰ καθόμασθε «ὡς ἀλλόγλωσσοι ἐν ἑτερογλώσσοις», νὰ ἀρνούμαστε νὰ συνομιλήσουμε, κάνοντας ὅτι δὲν ξέρουμε, ἔχοντας ὅμως πλήρη συναίσθησι τοῦ τί κάνουμε!

Πιο κάτω συνάντησε «τὸ ἀπαθὲς μίσος» πού ὑποδει-

σ ἐ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

κνύει ὁ καλὸς ἡμῶν διδάσκαλος (ὁ Κύριος) γιὰ τοὺς οἰκείους μας (παρ. ιθ'). Στὴν παράγραφο κ' ξανοίχτηκε μπροστά σὰ μάτια του ἡ καινούρια του συγγένεια (πατέρας, μητέρα, ἀδελφός, σύζυγος, τέκνα, δοῦλος, φίλοι: αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν Κύριον). «Πόθος Θεοῦ ἀπέσθεσε πόθον γονέων» (παρ. κα'). Παράδειγμα ἰσχυρὸ ἐμφανίζεται «ὁ μέγας ξενιτεύσας», ὁ Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος ἄκουσε τὰ λόγια «ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου» (Γένεση ιδ' 1) καὶ ἀναχώρησε (παρ. κη').

Ἀκόμα καὶ σὰν τὸν Ἀβραάμ νὰ ξενιτευτοῦμε πάλι αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν ἀφορμὴ γιὰ καύχηση, γιατί ποτὲ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ξεπληρώσουμε Αὐτὸν ὁ ὁποῖος ξενιτεύτηκε «δι' ἡμᾶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν» (παρ. λ'). Πραγματικὰ ὁ τέλειος «ξένος» εἶναι ὁ Κύριος ὅπως χαρακτηριστικὰ τὸν περιγράφει τὸ τροπάριον εἰς ἤχον πλάγιον τοῦ Α' πού φάλλεται κατὰ τὴν περιφορὰν τοῦ Ἐπιταφίου τὸ ἐσπέρας τῆς Μ. Παρασκευῆς: «Τὸν ἥλιον κρύψαντα τὰς ἰδίας ἀκτῖνας..., ὁ Ἰωσήφ θεασάμενος, προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ καὶ καθικετεύει, λέγων· δός μοι τ ο ὕ τ ο ν τ ὸ ν ξ έ ε ο ν, τὸν ἐκ βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα τῷ κόσμῳ» κ.λπ.

Ἡ ξενιτεία δὲν χωραεὶ συμμιδασμούς. Ὅπως πῖδ πάνω στὴν παράγραφο κα' μᾶς εἶπε ὅτι «πόθος Θεοῦ ἀπέσθεσε πόθον γονέων' ὁ δὲ λέγων ἀμφοτέρα ἔχειν, πεπλάνηκεν ἑαυτὸν», ἔτσι καταλήγει πάλι μὲ μία σύγκριση νὰ δείξει τὸ ἀληθές τοῦ λόγου περὶ ξενιτείας.

«Ὡς ἀμήχανον ἐνὶ μὲν ὀφθαλμῷ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐνὶ δὲ εἰς τὴν γῆν νεύειν, οὕτως ἀδύνατον μὴ κινδυνεῦσαι κατὰ ψυχὴν, τὸν μὴ τελείως πάντων τῶν οἰκείων καὶ ἀνοικείων ἑαυτὸν τῷ λογισμῷ καὶ τῷ σώματι ξενιτεύσαντα» (παρ. λδ').

Ἡ ξενιτεία περικλείει κάτι τὸ ἀπόλυτο. Γι' αὐτὸ ὁ ἀβδᾶς Ἰωάννης ἐφιστᾶ τὴν προσοχὴν μας στὸ τέλος τοῦ λόγου: «ὁ ἐπιθεθῆκώς (στὴν τρίτη βαθμίδα τῆς Κλίμακος), μὴ περιδλέψη δεξιὰ ἢ ἀριστερά».

Μεταφορὰ στὴ ζωὴ μας

Ὁ φίλος μας ἀφοῦ μελέτησε ὅσο μπόρεσε τὸ κείμενο αὐτὸ καὶ προσπάθησε νὰ τὸ κατανοήσῃ, ἐπέστρε-

ψε στὸν Γέροντα γιὰ νὰ ξεδιαλύνῃ τις ἀπορίες ποὺ εἶχαν προκύψει. Ὁ λόγος θὰ μάκρυνε ἂν καταγράφαμε ἐπακριδῶς ὅσα εἰπώθησαν. Ἐκεῖνο ποὺ δοθήθηκε πολὺ τὸν φίλο ἦταν κυρίως ἡ ἀντιστροφή τοῦ Γέροντα στὴν παράγραφο λδ' τοῦ Λόγου. Ἐκεῖ γίνεται σαφές ὅτι ἡ ξενιτεία πρέπει νὰ γίνεται ὄχι μόνον μὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν λογισμό. Ὁ Γέροντας ἐντόπισε τὴν ξενιτεία στὸν λογισμό, τουλάχιστον γιὰ μᾶς τοὺς κοσμικοὺς. Θὰ πρέπει νὰ γίνουμε «ο ἰ λ ο γ ι σ μ ῶ ξ ε ν ι τ ε ὕ σ α ν τ ε ς» αὐτοὶ ποὺ ἔχουμε τὸ ἄμισο μῖσος, «τὸ ἀπαθὲς μῖσος» γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ τόπους, «τὴν ἐξ αὐτῶν ἡμῶν προσγιναμένην δλάβδην ἐκφεύγοντες» (παρ. ιη').

Νομίζω ὅτι αὐτὴ ἡ ἐξηγήση τὸν ἀνακούφισε σ' ἓνα μεγάλο βαθμὸ τὸν φίλο μας. Ὅλα αὐτὰ, ποὺ ὅπως εἶδαμε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔρθρου μας τὸν ἀποσποῦσαν καὶ τὸν βασάνιζαν καὶ τὸν ζημίωσαν, ἔπρεπε νὰ τοῦ γίνονταν κατὰ κάποιον τρόπο ξένα. Ὅσο μπορούσε θὰ ἔπρεπε νὰ προτάξῃ στὴ ζωὴ του τὰ «βραχέα», τὰ σύντομα ἔναντι τῶν «μακρῶν» καὶ μακρόσυρτων ποὺ τὸν παρασύρουν, τὸν ἀποσποῦν καὶ τὸν περισποῦν καὶ τὸν κάνουν νὰ χάνει τὸ κύριο καὶ σημαντικὸ καὶ νὰ κατανατᾷ τὴ ζωὴ του «σὰ μιά ξένη φορτικὴ»³.

Κατάλαβε ὅτι στὴ ζωὴ, ἂν δὲν προσέξει, «τὸ βραχὺ θὰ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο πρὸ μακροῦ περισπᾶται», ἐνῶ αὐτὸς εἶχε ἀποφασίσει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν γραμματικὸ ἐκεῖνον κανόνα ποὺ λέει ὅτι «τὸ μακρὸν πρὸ βραχέος περισπᾶται». Τὰ περιθωρία του δὲν ἦσαν μεγάλα. Ἐπρεπε νὰ ἐπισπεύσει γνωρίζοντας ὅτι «ἡ τέχνη, γιὰ κάτι τέτοιο, εἶναι μακρὴ, ὁ βίος βραχύς, ὁ καιρὸς ὀξύς».

1. Τὸ πρωτότυπο κείμενο τῆς Κ λ ἰ μ α κ ο ς καθὼς καὶ μετάφραση ἐλ. στὴν ἐκδοση τοῦ Ἀρχιμ. Ἰγνατίου, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς, Ἱ. Μονὴ τοῦ Παρακλήτου, 1978, σ. 56-64. Βλ. ἐπίσης τὴν μετάφραση τοῦ Ἀρχιμ. Ἱεραιμοῦ, Ἀθῆναι, Ἐκδ. «Ἀστὴρ», 1976, σ. 22-30 καὶ 31-33.

2. Πρβλ. καὶ ἀπάντηση τοῦ Ἀββᾶ Σισαῖο στοῦ Γ ε ρ ο ν τ ι κ ὸ ν, Ἀθῆναι, Ἐκδ. «Ἀστὴρ», 1970, σ. 103 β (σὲ λόγῳ τοῦ Ἀββᾶ Πιστοῦ).

3. Ἐνδεικτικὸ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ εἶναι τὸ ποίημα τοῦ Κ. Καβάφη, «Ὅσο μπόρεῖς» (Η. Ν. Ἀποστολίδη, Ἀ ν θ ο λ ο γ ἰ α, Ἀθῆναι, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», 1954, σ. 228-229).

ΟΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΕΙΣΒΑΛΛΟΥΝ... Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ;

Τοῦ π. **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ**
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ζ) Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀντιμετώπισι τῶν ποικίλων προβλημάτων ποῦ δημιουργεῖ ἡ δραστηριότητα τῶν αἱρέσεων ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸ μέρος τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ ἀποτελεῖ πεποίθησι ἀκόμη καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῶν παραδοσιακῶν προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅπως ἀναφέραμε σὲ ἄλλο σημεῖο, πολλὰς προτεσταντικὰς ἐκκλησίας ἔχουν ὀργανώσει μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα ἀντιαιρετικὴ ποιμαντικὴ ἐργασία. Δὲν κατηγορήθησαν γι' αὐτὸ πῶς εἶναι μισαλλόδοξες!

Ἡ αἵρεσι προσβάλλει τὴ γνησιότητα τῆς εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ σκορπίζει σύγχυσι καὶ ἀβεβαιότητα, μὲ στόχο τὴν ἀποξένωσι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἔνταξι στὴν συγκεκριμένη ομάδα, ποῦ ἀσκεῖ τὴν προπαγάνδα.

Ἔτσι τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀποσκοπεῖ στὴ θωράκισι τῶν πιστῶν μὲ σκοπὸ νὰ ἐγχαράξουν στὴ συνείδησί τους τὴν ἀληθινὴ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐνισχύσουν τὸ ὀρθόδοξο φρόνημά τους καὶ νὰ γίνουν συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα στὴν πίστι τους.

Γι' αὐτὸ πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ θέσι σὲ ἀπόλυτη προτεραιότητα τὴν κατήχησι τοῦ λαοῦ. Σὲ παλαιότερες ἐποχὰς ἀρκοῦσε νὰ γεννηθῇ κανεὶς στὴν ὀρθόδοξο ἀτιμόσφαιρα καὶ νὰ ζήσει σ' αὐτήν. Σήμερα ὅμως πολλὰς ομάδες παρουσιάζονται μὲ ὀρθόδοξο προσωπεῖο καὶ νοθεύουν αὐτὴν τὴν ἀτιμόσφαιρα. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ γνωρίζη κανεὶς τοὺς ὀρθοδόξους ἄρους καὶ τὰ ὀρθόδοξα σύμβολα. Πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ ἀντιληφθῇ καὶ τὸ περιεχόμενό τους, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ τὸ ξεχωρίξῃ ἀπὸ τὸ νόθο. Πρέπει ἀκόμη νὰ γνωρίζη καὶ τὸ θαυτέρο νόημα γιὰ τὸ κάθε τι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, γιὰτὶ οἱ αἱρέσεις τὸ παρουσιάζουν νοθευμένο καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο προσπαθοῦν νὰ τὸν ἀποξενώσουν, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξο διδασχῆ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξο ἀτιμόσφαιρα.

η) Ἡ πολυμορφικὴ κοινωνία.

Ἡ κοινωνία μας γίνεται ὄλο καὶ πιὸ «ἀνοιχτή», πρὸς τὴ Δύσι καὶ τὸ Βορρᾶ, τὴν Ἀνατολή καὶ τὸ Νότο. Δὲν μποροῦμε νὰ κλείσουμε τὰ σύνορά μας ἀπὸ καμμιὰ

πλευρά. Ὅμως αὐτὸ τὸ «ἀνοιγμα» πρέπει νὰ εἶναι εὐεργετικὸ καὶ ὄχι καταστροφικὸ.

Ἄν φοβόμεστε τὸ «ἀνοιγμα» σημαίνει πῶς αἰσθανόμεστε ἀνασφάλεια, ποῦ βέβαια δὲν ὀφείλεται στὴν ὀρθόδοξο πίστι μας, ἀλλὰ στὴν προσωπικὴ μας ὀλιγοψρία καὶ ἀβεβαιότητα. Ὁ Χριστὸς εἶπε γιὰ τοὺς δικούς Του, σεῖς εἶσθε «τὸ φῶς τοῦ κόσμου». Δὲν ἔχουμε συνεπῶς δικαίωμα νὰ παραπονούμαστε πῶς ὄλα γύρω μας εἶναι σκοτεινὰ καὶ πῶς ἡ κοινωνία εἶναι σκοτεινή. Ἄν αὐτὸ συμβαίνει, τότε ἐμεῖς εἴμαστε οἱ ἔνοχοι, γιὰτὶ δὲν λειτουργοῦμε ὡς «φῶς τοῦ κόσμου». Ἄν ὄλα γύρω μας εἶναι σκοτεινὰ, αὐτὸ σημαίνει πῶς ἡ παρουσία μας δὲν ἀποτελεῖ φῶς.

Τὸ φῶς δὲν φοβάται τὰ σκοτάδια. Ὅποιος ὅμως ἔχει τὴ συναίσθησι πῶς βρίσκεται στὸ σκότος, αὐτὸς ἀναζητᾶει «φῶς». Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ ἐκείνους ποῦ φρονοῦν πῶς «δὲν μποροῦμε νὰ πᾶμε στὴ Δύσι» ἔχοντας τὴν τωρινὴ μας ταυτότητα καὶ πῶς πρέπει νὰ τὴν ἀλλάξουμε. Κάποιοι μάλιστα στὸ παρελθὸν θάλαθηκαν νὰ τὸ κάνουν καὶ μερικοὶ σημερινοὶ διάζονται νὰ δημιουργήσουν στοὺς Νεοέλληνες μιὰ νέα ταυτότητα πρὶν χαράξῃ τὸ 2.000 μ.Χ., διαγράφοντας τὴ δισχιλιετὴ ἱστορία μας καὶ προσπαθώντας νὰ ἐπιστρέψουν στὴν ἐποχὴ τῆς λατρείας τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου.

Τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἀποτελοῦν πρόσθετο λόγο γιὰ νὰ ἀναθεωρήσουμε τίς προτεραιότητές μας καὶ νὰ προσέξουμε τὴν κατήχησι τοῦ λαοῦ μας. Τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα τοῦ λαοῦ πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ δικό μας ἔργο. Ὅλοι ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀνήκουμε συνειδητὰ στὴν Ἐκκλησία μας, ὥστε κανένας νὰ μὴ ντρέπεται γιὰ τὴν πνευματικὴ του ταυτότητα. Ἔτσι θὰ κατανοήσουν καὶ ὅσοι ἐπιχειροῦν νὰ ἀλλοιώσουν ἢ νὰ ἐξαφανίσουν τὸ φρόνημά μας καὶ νὰ τὸ ἀντικαταστήσουν, πῶς θρῖσκονται «ἐκτὸς χώρου» καὶ θὰ ἐγκαταλείψουν τὰ σχέδιά τους.

Ἐκεῖνο ποῦ ἔχουμε ἐμεῖς νὰ προσφέρουμε στὴ Δύσι εἶναι μιὰ γνήσια καὶ αὐθεντικὴ μαρτυρία τῆς δικῆς μας πνευματικῆς ταυτότητας. Μὴν ξεχνᾶμε πῶς τόσο οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ὅσο καὶ οἱ Προτεστάντες προσδλέπουν στὴ δικὴ μας γνήσια χριστιανικὴ παράδοσι γιὰ βοήθεια καὶ ἐρευνῶν τίς δικές μας πηγές. Ἄν ὄλοι ἐμεῖς νιώσουμε πραγματικὰ τί σημαίνει γιὰ μᾶς ἡ πνευματικὴ μας ταυτότητα, τότε μὲ αὐτοπεποίθησι καὶ «σιγουριά», ὅπως οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ποῦ διασκορπί-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 71 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΝ*

Του Ἀρχιμ. κ. ΠΑΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΤΟΥ

9. «... ΕΝ ΣΠΗΛΑΙΩ ΚΑΙ ΦΑΤΝΗ.»

Ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐγένετο «ἐν Σπηλαίῳ καὶ Φάτνῃ».

«Εἰς βραχῶδες τοπίον, σχήματος πολλάκις ἰσοπλεύρου τριγώνου, παριστώμενον κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον τῶν βυζαντινῶν... ἀνοίγεται σπήλαιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζωγραφεῖται ἡ φάτνη τῶν ἀλόγων, ἐφ' ἧς εὐρίσκεται ἐσπαργανωμένον τὸ Θεῖον Βρέφος»⁵⁷.

Εἰς τὰς δύο σχετικὰς Εὐαγγελικὰς διηγήσεις τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Λουκᾶ, δὲν ἀναφέρεται Σπήλαιον, ἀλλὰ «φάτνη» καὶ «οἰκία», ὅπου ἐγένετο ἡ ἀφιξίς καὶ ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων, ὡς ἐλέχθη. Σπήλαιον δὲ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν Κ. Διαθήκην. Ὑπάρχει ὅμως ἀρκούντως καὶ εἰς τὴν ἀγιογραφίαν καὶ εἰς τὴν ὑμνολογίαν. Ἰκανοποιητικὴν ἐπεξήγησιν δίδει τὸ Ὁρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ σύντομον ἱστορικὸν τῆς Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Εἰς τοῦτο ἀναγιγνώσκωμεν: «Ἐλθούσης δὲ τῆς ὥρας τῆς γέννας... καὶ μὴ ὄντος τόπου περιττοῦ ἐν τῷ δημοσίῳ καταλύματι, ἠνάγκασεν ἡ περίστασις τὴν Παρθένον, ἵνα, εἰσελθοῦσα εἰς σπήλαιον κείμενον πλησίον τῆς Βηθλεὲμ καὶ εἰς σταῦλον τῶν ἀλόγων χρησιμεῖον, γεννήσῃ ἐκεῖ, καὶ σπαργανώσασα τὸ βρέφος τὸ γεννηθὲν ἀνακλίνῃ αὐτὸ ἐπάνω φάτνης»⁵⁸. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός τῆς ἀπογραφῆς, ὅπερ ἐδημιούργησεν συρροὴν πληθυσμῶν εἰς τὴν κώμην Βηθλεὲμ καὶ ὡς ἐκ τούτου «οὐκ ἦν... τόπος ἐν τῷ καταλύματι» διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἐξηγεῖται τὸ γεγονός, ὅτι ἴσως καὶ ἄλλα σπήλαια, μὴ χρησιμοποιούμενα προγενεστέρως, ἐχρησιμοποιήθησαν ἐκτάκτως τὸν καιρὸν τῆς ἀπογραφῆς πρὸ οἰκονόμησιν καὶ ἐξυπηρέτησιν καὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων. Τὸ σπήλαιον τῆς Γεννήσεως,

πιθανῶς καὶ ἄλλα, ἴσως δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ πρὶν, διεσκευάσθη δὲ καταλλήλως διὰ τὰς εἰδικὰς τότε ἀνάγκας. Δι' αὐτὸ, πιθανῶς, δὲν ἀναφέρεται τὸ σπήλαιον εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς διηγήσεις τῆς Γεννήσεως, ἀλλὰ μόνον ἡ φάτνη⁵⁹, ὅπου καὶ ἀνεκλίθη ὁ Ἀχώρητος. Συνεπῶς ἡ περὶ Σπηλαίου παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἰσχυρὰ καὶ πρέπει μᾶλλον νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐπεξήγησιν τοῦ Ὁρολογοῦ. Ἀλλωστε «ἐν Σπηλαίῳ καὶ φάτνῃ», ἀναφέρεται πλειστάκις εἰς τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ἑορτῆς, 24 καὶ 25 Δεκεμβρίου. Καὶ ἡ ὑμνολογία ἐκφράζει ἱκανὰς παραδοσιακὰς ἀληθείας.

Τὸ Σπήλαιον εἰκονίζεται εἰς τὸ μέσον τῆς συνθέσεως καὶ βραχῶδες. Εἰς τὸ κέντρον δὲ αὐτοῦ εἰκονίζεται ἡ φάτνη με σκοτεινὸν φόντον. Ὅλον τὸ Σπήλαιον καὶ τὴν Φάτνην καλύπτει μία ὑπερχόσμα φωτοχυσία, ἣτις ἀπλοῦται ἐκ τοῦ ἄνωθεν τῆς παραστάσεως εἰκονιζομένου οὐρανοῦ, τοῦ Μεγάλου Ἀστέρος καὶ τῶν Ἀγγέλων. Ἡ Θεία αὕτη λάμψις μαρτυρεῖ τὴν ἐν τῇ Γεννήσει παρουσίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος, «ὁ Πατὴρ ἠυδόκησεν ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο...». Τὴν παρουσίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος μαρτυρεῖ καὶ ὁ εἰκονιζόμενος τρίκτινος, ἢ μονόκτινος, Μέγας Ἀστὴρ, ὡς ἐλέχθη εἰς τὴν οἰκίαν παράγραφον.

Ὁ εἰκονιζόμενος σκοτεινὸς σταῦλος συμβολίζει τὴν ἠθικὴν ἐξαθλίωσιν τοῦ τότε κόσμου. Σταῦλος ἦτο ἡ ζωή, σταῦλος ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ τὰ δύο εἰκονιζόμενα ζῶα συμβολίζουν τοὺς τε Ἑθνικοὺς καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἐξ ὧν θὰ προέλθῃ ἡ Οἰκουμένη Ἐκκλησία. Ἀλλὰ γε, ὁ σταῦλος ἔχει καὶ τὴν φάτνην, τὸ πλέον καθαρὸν αὐτοῦ σημεῖον. Μικρὸς μὲν χώρος, ἀλλὰ πάντοτε καθαρὸς. Εἶναι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, ποὺ ἀνέμενον νὰ ἴδουν τὸ «σωτήριον... πάντων τῶν λαῶν».

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 76 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

57. Κ. Καλοκύρη, ἔ.α., σελ. 21.

58. Ὁρολόγιον τὸ Μέγα, ἔκδ. Ἀπ. Διακονίας, 1974, σελ. 280-281.

σθηκαν με τοὺς διωγμοὺς ἀνὰ τὰ ἔθνη, θὰ μπορέσουμε νὰ πορευθοῦμε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς προσφέρουμε τὴ μαρτυρία τῆς δικῆς μας ἐλπίδος καὶ ὄχι μόνο σ' αὐτούς, ἀλλὰ καὶ σὲ ὄλους ἐκείνους ποὺ θὰ θελήσουν νὰ περάσουν τὰ δικά μας ἀνοικτὰ σύνορα.

(Συνεχίζεται)

59. Φάτνη εἶναι τὸ καθαρότερον μέρος τοῦ σταύλου, κατασκευασμένη, συνήθως, διὰ σπινθῶν ἐμπροσθεν τῶν ζώων, εἰς ἃν τίθεται ἡ τροφή αὐτῶν, σανός, χόρτον κ.λπ. Εἰς τὴν βάση, καὶ ἐκτὸς τοῦ χώρου αὐτῆς, ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ θαπέδου τοῦ σταύλου, πηγνύμενοι, μικροὶ πάσσαλοι, συνήθως μεταλλικοί, ὅπου προσδένονται διὰ σχοινοῦ τὰ ἐσταυλισμένα ζῶα. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ ἄλλαχοῦ, ἀκόμη σήμερον ὁ χώρος ποὺ τίθεται ἡ τροφή τῶν ζώων ἐν τοῖς σταύλοις ὀνομάζεται «παχνί», ἢ «πάχνη», ἡ ὁποία, λέξις, εἶναι μᾶλλον παράφρασις τῆς βιβλικῆς «φάτνη».

ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΕΝΤΟΣ ΧΑΛΚΙΝΟΥ ΒΟΥΣ

Τοῦ κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΙΓΚΑ
θεολόγου, ἀρχαιολόγου - ἱστορικοῦ

Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἀναγράφει καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος²⁸, λέγων. «Ὀντος δὲ τῆς τοῦ Κελεοῦ γυναικὶ Μετανείρῃ παιδίου, τοῦτο ἔτρεφεν ἡ Δημήτηρ παραλαβοῦσα· βουλομένη δὲ αὐτὸ ἀθάνατον ποιῆσαι, τὰς νύκτας εἰς πῦρ κατετίθει τὸ βρέφος καὶ περιήρει τὰς θνητὰς σάρκας αὐτοῦ. Καθ' ἡμέραν δὲ παραδόξως αὐξανόμενου τοῦ Δημοφῶντος ἐπετήρησεν (ἡ Μετανείρα), καὶ καταλαβοῦσα εἰς πῦρ ἐγκεκρυμμένον ἀνεβόησε· διόπερ τὸ μὲν βρέφος ὑπὸ τοῦ πυρός ἀνηλώθη, ἡ θεὰ δὲ αὐτὴν ἐξέφηγεν»²⁹.

Ἔτι περαιτέρω, ἡ μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως, ἡ Θέτις, ὅταν ἐγέννησε τὸν Λιγύρωνα, μετέπειτα ἀποκλήθηντα Ἀχιλλέα, θέλουσα νὰ καταστήσῃ τοῦτον ἀθάνατον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, κρυφίως ἔκαιε τὰ θνητὰ στοιχεῖα τοῦ σώματος διὰ τοῦ πυρός. «Ὡς δὲ ἐγέννησε Θέτις ἐκ Πηλέως βρέφος, ἀθάνατον θέλουσα ποιῆσαι τοῦτο, κρύφα Πηλέως εἰς τὸ πῦρ ἐγκρύβουσα τῆς νυκτός ἐφθειρεν ὃ ἦν αὐτῷ θνητὸν πατρῶον· μεθ' ἡμέραν δὲ ἔχρειεν ἀμβροσία. Πηλεὺς δὲ ἐπιτηρήσας καὶ σπαίροντα τὸν παῖδα ἰδὼν ἐπὶ τοῦ πυρός ἐβόησε· καὶ Θέτις κωλυθεῖσα τὴν προαίρεσιν τελειῶσαι, νήπιον τὸν παῖδα ἀπολιποῦσα πρὸς Νηρηΐδας εὐχετο»³⁰.

Ὁ Ἡρακλῆς, θὰ ἔλεγον ὅτι εἶχεν ἄδοξον τέλος, ὅταν ἀπεφάσιζεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Οἶτη νὰ ρίψῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν πυρὰν. Ὁμιλεῖ διὰ τὸν Ἡρακλῆ διὰ πολλῶν ἢ ἀρχαία γραμματεία. Ἡ σχετικὴ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους τραγωδία τοῦ Σοφοκλέους προϋποθέτει τὴν ρίψιν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τούτου διὰ ν' ἀπολυτρωθῆ ἕκ τῶν φρικτῶν πόνων τοὺς ὁποίους προσκάλεσεν, ἀθελήτως διὰ τοῦ φίλτρου ἢ σιζυγος αὐτοῦ Δηϊάνειρα³⁰. Εἰς τὸν «Φιλοκλήτην» τοῦ αὐτοῦ, ἐπίσης, τραγωδοῦ παρέχονται ἰδέαι, ὅτι ὁ Φιλοκλήτης κατεῖχε τὰ τόξα τοῦ Ἡρακλέους διὰ τὴν ὑστάτην πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίαν, νὰ προετοιμάσῃ δηλαδὴ τὴν πυρὰν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐρρίφθη οὗτος³¹.

Ὡσαύτως ὁ Ἀκραγαντῖνος Ἐμπεδοκλῆς, καταχωριζόμενος μεταξὺ τῶν προσωκρατικῶν φιλοσόφων, κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν ἀρχαίων, ἐρρίφθη εἰς τὴν πυρὰν καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸν κρατῆρα τῆς Αἴτνης διὰ νὰ δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἀνηρπάγη καὶ μετεφέρθη εἰς τὸν οὐρανόν. Βεβαίως διὰ τὸ τέλος τούτου ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἐκδοχαί, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦ παρόντος.

Ὁ Διογένης Λαέρτιος ἀσχολεῖται διὰ πολλῶν μὲ τὸν Ἐμπεδοκλῆ³². Γράφει, λοιπόν, ὁ Διογένης τὰ ἀκόλουθα: «Ἰπτόβοτος δὲ φησιν ἐξαναστάντα αὐτὸν ὠδεύκεναι ὡς ἐπὶ τὴν Αἴτην, εἶτα παραγενόμενον ἐπὶ τοὺς κρατῆρας τοῦ πυρός ἐναλέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι, βουλόμενον τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην βεβαιωῦσαι ὅτι γεγονόςι Θεός, ὕστερον δὲ γνωσθῆναι, ἀναρριπισθείσης αὐτοῦ μιᾶς τῶν κρηπίδων· χαλκᾶς γὰρ εἶριστο ὑποδεῖσθαι»³³.

Ὁ Λουκιανὸς ἐκφέρεται, ὅτι ὁ ἦρωας τοῦ Περεγρίνου εἶναι ἔτοιμος νὰ ριφθῆ εἰς τὸ πῦρ διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον, ὅτι δὲν εἶχε νὰ παρουσιάσῃ, πλέον, τὶ τὸ νέον εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ θαυμαστάς του, ὥστε νὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτοὺς κατάπληξιν. Καὶ ψέγει, θὰ ἔλεγον, ὁ Λουκιανὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Περεγρίνου, ὅχι βεβαίως νὰ ριφθῆ εἰς τὸ πῦρ, ἀλλὰ τὸν θαυματικὸν τρόπον καὶ τὸ ἄκαιρον τοῦ χρόνου τῆς τελευτῆς του «...τὸ τελευταῖον τοῦτο τόλμημα ἐβουλεύσατο τὸ περὶ τῆς πυρᾶς... Καὶ νῦν... βόθρον ὀρύττων καὶ ξύλα συγκομίζων καὶ δεινὴν τινα τὴν καρτερίαν ὑπισχυόμενος... Ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πανηγύρεως πληθούσης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηπῆς ὀπτήσῃ ἑαυτὸν...»³⁴.

Βεβαίως εἰς τὴν συνέχειαν παρέχεται τὸ ἐνδὸ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 59 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

28. Ἀπολλοδώρου Βιβλιοθήκη I, 31.

29. Ἀπολλοδώρου Βιβλιοθήκη Γ', XIII, 6 ἢ III, 171.

30. Σοφοκλέους Τραχίνιαι· εἰδικώτερον ἴρα τοὺς στίχους 1013-1274. Ὅρα προσέτι Ἀπολλοδώρου Βιβλιοθήκη Β' VII, 7. Εὐριπίδου Ἡρακλεΐδα στίχ. 910-914. Λουκιανοῦ, Περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς, Ρ 345, 348 ἢ §§ 21, 25. Δίωνος Χρυσοστόμου, Περὶ Φθόνου, 44: «Τὸν γοῦν Ἡρακλέα φασίν, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο ἰσάσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ νόσου δεινῆς κατεχόμενον, τοὺς υἱοὺς καλέσαι πρώτους κελεύοντα ὑποπρῆσαι λαμπροτάτῳ πυρὶ...» Ὅρα ὁμοίως Δίωνος, Περὶ Βασιλείας, Δ' 32. Περὶ Τύχης Δεύτερος, 19. Νέσσος ἢ Δηϊάνειρα 7, 8.

31. Ὅρα τοὺς στίχους 260-263, 1123, 1124. Τατιανοῦ, πρὸς Ἑλληνας ΒΕΠ, τόμ. 4ος § 3 σελ. 243, Ἀθῆναι 1955. Θεοφίλου Ἀντιοχείας, Πρὸς Αὐτόλυκον Α' § 13 σελ. 19, τόμ. 5ος ΒΕΠ, Ἀθῆναι 1955.

32. Διογένης Λαέρτιου, Βίοι φιλοσόφων, βιβλίον Η' §§ 51-77. Ἡ εἰς αὐτὰς ἐκφερόμεναι ἀπόψεις τοῦ Ἐμπεδοκλέους ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φανέντος Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης δὲν δύνανται νὰ γίνονιν δεκταί. Ὅρα προσέτι Ἰουστίνου, Ἀμφιβαλλόμενα Λόγους παραινετικὸς πρὸς Ἑλληνας § 4 ΒΕΠ τόμ. 4ος σελ. 17, Ἀθῆναι 1955. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωματεῖς Ε', XIV, σελ. 156, ΒΕΠ τόμ. 8ος, Ἀθῆναι 1956.

33. Αὐτόθι § 69. Ὅρα καὶ Τατιανοῦ πρὸς Ἑλληνας § 3, σελ. 243, ΒΕΠ τόμ. 4ος, Ἀθῆναι 1955.

34. Λουκιανοῦ, Περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς Ρ 344, 345 ἢ §§ 20-21. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ Ἴσις ἔθετεν εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδίου τοῦ βασιλέως, τὸ ὅποιον ἀνέτρεφεν, ἀντὶ τοῦ μαστοῦ τὸν δάκτυλον. «Νύκτωρ δὲ περικάειν τὰ θνητὰ τοῦ σώματος· αὐτὴν δὲ γενομένην χειδίονα τῆ κίονι περιπέτεσθαι καὶ θρηγεῖν, ἄχρι οὗ τὴν βασιλίσαν παραφλάξασαν καὶ ἐκκραγοῦσαν, ὡς εἶδε περικαόμενον τὸ βρέφος, ἀφελέσθαι τὴν ἀθανάσιαν αὐτοῦ». Πλουτάρχου πρὸς Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος 357 C ἢ § 16.

σιμον ὅτι, ἴσως, ὁ Περεγρίνος νὰ μὴ ἐπραγματοποιή-
σε τὸν σκοπὸν του, τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Διός, ἵνα μὴ
μιανθῇ ὁ χῶρος τῆς Ὀλυμπίας³⁵.

Εἰς ἑτέραν συνάφειαν ὁ Λουκιανὸς ὁμιλεῖ περὶ
τοῦ Πρωτέως, Κυνικοῦ φιλοσόφου, ὅτι ἐρρίφθη εἰς
τὸ πῦρ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Λουκιανὸς ἀνα-
φέρει τὸν Πρωτέα διὰ τὴν τεκμηριώση τὰ ἐπιχειρή-
ματα αὐτοῦ περὶ τοῦ τοιοῦτου εἴδους θανάτου του καὶ
οὐχὶ ἄλλου· ὁ τρόπος οὗτος τοῦ θανάτου τῶν Κυνικῶν
οὔτε πρέπει καὶ οὔτε δύναται νὰ ὀδηγήσῃ πρὸς κατα-
φρόνησιν τοῦ θανάτου· ἀντιθέτως ἡ ζωὴ ἔχει τὴν
ἀξίαν αὐτῆς τὴν πολυτίμητον καὶ πολυτίμητον³⁶. Ὁ Λου-
κιανὸς παραθέτει ἀπόσπασμα τῆς Σιβύλλης ἔχον ὡς
ἀκολούθως:

Ἄλλ' ὁπότεν Πρωτεύς Κυνικῶν ὄχ' ἄριστος ἀπάν-
των

Ζηγὸς ἐριγδούπου τέμενος κάτα πῦρ ἀνακέυσας
ἐς φλόγα πηδήσας ἔλθη ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλον τιμᾶν κέλομαι ἥρωα μέγιστον
σύνθρονον Ἡφαίστω καὶ Ἡρακλεῖ ἀνακτι³⁷.

Ὁ Λουκιανὸς δὲν ἀρκεῖται εἰς τοῦτο. Πρὸς ἐπίρ-
ρωσιν τῶν ἀπόψεων του παραθέτει καὶ τὸν χρησμόν
τοῦ Βάκιδος, λέγων·

Ἄλλ' ὁπότεν κυνικός πολυώνυμος ἐς φλόγαν πολ-
λὴν

πηδήσῃ δόξης ὑπ' ἐρινύι θυμὸν ὀριθείς,
δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἱ οἱ ἔπονται,
μιμείσθαι χρὴ πότμον ἀποικομένοιο λύκοιο.
ὅς δέ κε δειλὸς ἐὼν φεύγῃ μένος Ἡφαιστοῖο...³⁸

3. Τὸ πῦρ ὡς μέσον θυσίας ἀνθρώπων.

Τὸ πῦρ δὲν διαδραματίζει τοῦτον μόνον τὸν σκο-
πὸν. Ἐχρησίμευσεν, δυστυχῶς καὶ ὡς μέσον θυσίας
ἀνθρώπων εἰς τὸν χῶρον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ Ἰσραηλίται ἐπανεληθόντες
εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἐκ τῆς Αἰγύπτου, δὲν
ἐνέμενον πιστοὶ εἰς τὰ κελεύσματα τῶν προφητῶν.
Ἐλάτρευσαν τοὺς ἐθνικοὺς θεοὺς καὶ κυριώτατα τὸν
θεὸν τῶν Ἀμμωνιτῶν Μολώχ. Τοῦτο ἐγένετο καὶ
κατὰ τὴν πολυετῆ περιπλάνησιν αὐτῶν εἰς τὴν ἔρη-
μον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς ἐγκαταστάσεώς των.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν περιπλάνησιν αὐτῶν εἰς τὴν
ἔρημον ὑπάρχει ἡ πρόρρησις τοῦ Λευιτικοῦ: «Καὶ
ἀπὸ τοῦ σπέρματός σου οὐ δώσεις λατρεύειν ἄρχοντι

35. Αὐτόθι § 26 ἢ P 349.

36. Λουκιανῶ, Περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς P 346 ἢ
§ 23.

37. Λουκιανῶ P 351 ἢ § 29. Ἡ μετάφρασις τοῦ κει-
μένου ἔχει ὡς ἀκολούθως: Ἄλλ' ὅταν ὁ Πρωτεύς ὁ μέγιστος
τῶν Κυνικῶν ἀνάψῃ πῦρ πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐριγδούπου Διός
καὶ πηδήσας εἰς τὴν φλόγα ἀνέλθῃ εἰς τὸν ὑψηλὸν Ὀλυμπον,
πρέπει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ τὸν τιμῶν σὺν τὸν μεγαλύτερον
ἥρωα καὶ φύλακα τῆς νυκτός, σύνθρονον δὲ τοῦ Ἡφαιστοῦ καὶ
τοῦ Ἡρακλεῖ.

38. Αὐτόθι P 352 ἢ § 30. Καὶ ἡ μετάφρασις: Ἄλλ' ὅταν
Κυνικός ξακουστός πηδήσῃ μέσα σὲ μεγάλη φλόγα, παρακι-
νούμενος ἀπὸ δοξομανίας, πρέπει τότε καὶ οἱ κυνοπονήροισιν
τὸν ἀκολουθοῦν νὰ μιμηθοῦν τὸν θάνατον τοῦ ἀπερχόμενου
κυνικοῦ. Ἐὰν δὲ κάποιος ἀπὸ δειλίας προσπαθῆσῃ ν' ἀποφύγῃ
τὴν ὀργὴν τοῦ Ἡφαιστοῦ...

καὶ οὐ βεβηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον»³⁹. Ἡ προφη-
τεία τοῦ Λευιτικοῦ ἀποσαφηνίζεται καλύτερον διὰ
τῆς τοιαύτης τοῦ Δευτερονομίου⁴⁰. «Οὐ ποιήσεις
οὕτω τῷ Θεῷ σου· τὰ γὰρ βδελύγματα Κυρίου, ἃ
ἐμίσησεν, ἐποίησαν ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι τοὺς
υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίουσιν
ἐν πυρὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν».

Πλέον ἢ συγκεκριμένως ὁ Σολομὸν ἀφοκοδό-
μησεν ὑψηλὸν τῷ Χαμῶς, εἰδώλῳ Μωάβ καὶ τῷ
βασιλεῖ αὐτῶν εἰδώλῳ υἱῶν Ἀμμωνῶν⁴¹. Τί ἦτο τὸ
εἶδαιον τοῦτο; Χάλκινον κατασκευάσμα πρὸς τιμὴν
τοῦ Μολώχ, κοῖλον ἐσωτερικῶς. Εἶχε τὴν κεφαλὴν
βόειον καὶ τὰς χεῖρας ἀνθρωπίνους τεταμένας. Ἐν-
τὸς τῆς κοιλότητος ἐτίθεντο πρὸς θυσίαν μικρὰ ἄρ-
ρενα καὶ θήλα τέκνα γονέων. Ἐτελεσιουργεῖτο δὲ
ἡ θυσία διὰ τῆς βραδείας ἢ βραδυτέρας καύσεως τοῦ
χαλκίνου τούτου ὁμοιώματος. Εἶχε τοποθετηθῆ εἰς
τὴν Φάραγγα Ἐννόμ⁴², νοτιοδυτικῶς τῆς Ἱερουσα-
λήμ. Ἐθυσιάζοντο, λοιπόν, ἐντὸς αὐτοῦ τὰ μικρὰ
παιδιά, ὡς ρητῶς ἀναφέρει εἰς πολλὰ σημεῖα ἡ ἅγια
Γραφή⁴³. Κατὰ δὲ τὴν θυσίαν, ἵνα μὴ ἀκούωνται
οἱ θρῆνοι καὶ αἱ οἰμωγαὶ τῶν καιομένων ἐκρούοντο
τύμπανα.

(Συνεχίζεται)

39. Λευτ. ιη 21, κ 2-5.

40. Δευτ. ιβ 31.

41. Γ' Βασ. ια 5.

42. Ἰησ. Ναυῆ ιε 8, ιη 16, Δ' Βασ. κγ 10, Ἱερ. ζ 31,
ιθ 6, λθ 35.

43. Δ' Βασ. κγ 10, Ἱερ. ζ 31, ιθ 2-6. Β' Παραλ. κη 2-3,
Ἱεζ. κ 26-31, Πράξ. ζ 43.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἄρχη τοῦ Ἑαρος.

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ σὶ τὸ ἡμερολόγιο: «Ἄρχη τοῦ Ἑαρος». Μὲ τὴν εἶδηση αὐτή, ὀριοθετεῖται —κατὰ κάποιον τρόπο— ἡ νεκρανάστασις τῆς φύσεως. Τί κι ἂν τὰ λευκὰ ψυχρὰ σάβανα τοῦ χειμῶνα τύλιξαν πολλές φορές τὴ γῆ; Τί κι ἂν κυρίεψε, πρὸς σιγμὴν, κάθε ὄργανισμὸ ἢ ἀπογοήτευση; Ἡ ἄνοιξη, πραγματικότητα πιά, φουᾶ πρὸς ζωῆς. Ἡ φύση αἰσθάνεται τὶς ἀναιμικὰς φλέβες τῆς νὰ γεμίζουν χυμούς. Ἡ εὐεξία εἶναι διάχυτη σὶ τὸ πρόσωπο καὶ σὶ τὴ συμπεριφορὰ ὄλων.

—Συμβαίνει ἄραγε τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον τῶν ἀνθρώπων; Ὅταν ἔρθει ἡ «ἀνοιξη» τῆς Ἀναστάσεως, θὰ θρεῖ τὸν κάθε ἄνθρωπον γαληνεμένο; Ἀπαραίτητη προϋπόθεσις ὁ καθαρισμὸς. Μὲ δύο λόγια τὸ Μυστήριον τῆς Συγγνώμης, ἰδιαίτερα τὴν πνευματικὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Δώστε (ἂν μπορεῖτε) ἀπάντησιν.

ΓΙΑ ΤΑ ΠΥΡΗΝΙΚΑ γίνεται λόγος ὄλο καὶ πὺ πολὺ. Ἡ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν εὐθείαν τῆς ἠθικῆς —μὲ τὴν εὐρύτερη σημασίαν— ἐξοστρακίζει σὲ μονοπάτια ἢ καὶ λεωφόρους φανλότητος. Διαμαρτυρίες γραπτὰς καὶ προφορικὰς, σχεδὸν καθημερινὰ ὑψώνονται ἀπὸ κάθε γεωγραφικὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ πλανῆτη μας. Τὸ κοινὸ αἶσθημα ἔχει ἰδιαίτερα εὐαισθητοποιηθεῖ καὶ θρῖσκειται σ' ἐργήγορον. Τὶς πὺ πολλές φορές —σὶς περισσότερες περιπτώσεις— οἱ ἄνθρωποι φοβοῦνται τὸν πυρηνικὸ ὄλεθρον, δίχως νὰ μποροῦν νὰ ψηλαφήσουν ἔστω, τὶς πραγματικὰς διαστάσεις πὺ ἐνδέχεται νὰ πάρει.

Σύμφωνα μὲ ἀσθητοὺς ὑπολογισμούς, μέσα σὶ τὸ πυρηνικὸ χάος πὺ θ' ἀκολουθήσει τὴν ἀσύλληπτη ἔκρηξιν (ραδιενέργεια, καπνοί, πυρηνικὴ τέφρα) θὰ σβῆσει ἢ ζωὴ ἑκατοντιᾶδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, καθὼς καὶ ἄλλων εἰδῶν πὺ συνθέτουν τὴν πανίδα καὶ τὴ χλωρίδα.

—Πόσοι ἄραγε θὰ περισσέψουν ζωντανοί, ὕστερ' ἀπ' τὸ πυρηνικὸ χάος, γιὰ νὰ θρηγήσουνε τοὺς πεθαμένους;

Σῶστε τὸ παιδί!

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ δὲν προσφέρουν μόνον χαρὰ, ἀλλὰ μποροῦν νὰ καταλήξουν σὲ δυστυχία. Σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπην περισσότερα ἀπὸ 8.000 παιδιὰ —σύμφωνα μὲ στοιχεῖα εὐρωπαϊκῶν ὀργανισμῶν καταναλωτῶν— πέθαναν τοὺς τελευταίους δώδεκα μῆνες τὴν ὥραν πὺ ἔπαιζαν μέσα σὶ τὸ σπῆτι. Μὲ ἀφορμὴ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ, ξεκίνησε ἕνα Εἰδικὸ Ἐκπαιδευτικὸ Ἐρευνητικὸ Πρόγραμμα, προκειμένου νὰ μελετήσῃ τὴν ἀσφάλειαν πὺ παρέχουν τὰ παιχνίδια. Τὰ «παιχνίδια» ἔχουν καταταγεῖ ἀνάμεσα σὶς 10 πὺ ἐπικίνδυνες κατηγορίες προϊόντων σὶς Η.Π.Α. Στὴ χώρα μας ἂν καὶ δὲν ὑπάρχει συγκεκριμένη ἔρευνα, ἐν τούτοις τὰ διάφορα περιστατικὰ πὺ ἔρχονται τελικὰ σὶ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, καθὼς καὶ αὐτὰ πὺ ἀναφέρονται ἀπὸ τὰ νοσοκομεῖα γιὰ τὴν κακὴν λειτουργίαν τῶν παιχνιδιῶν δημιουργοῦν σοβαρὰς ἀνησυχίας.

Κακοποιεῖται —ἐν συνείδητι— μὲ τόσους τρόπους τὸ παιδί. Καθημερινὰ ἀκοῦμε καὶ διαβάζουμε πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐ, πὺ δὲν πάει νὰ τὸ ταλαιπωροῦμε (μερικὰς φορές νὰ τὸ τραυματίσουμε καὶ νὰ τὸ σκοτώσουμε ἀκόμη) μὲ κάποιον παιχνίδι πὺ ἐμεῖς —οἱ μεγάλοι— τοῦ κατασκευάζουμε;

Τὰ ναρκωτικά.

ΤΡΙΑ ΚΙΛΑ κοκαΐνη, ἀξίας 75.000.000 δραχμῶν περίπου, βρέθηκαν καὶ κατασχέθηκαν σὶ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἔτσι, μετὰ τὸ χάσις καὶ τὴν ἠρωίνην, ἡ κοκαΐνη «εἰσάγεται» σὲ μεγάλας ποσότητες.

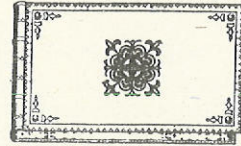
Ὅσες φορές κι ἂν ἀναφεροῦμε σὶ τὰ ναρκωτικά, δὲν φανταζόμεσιν πὺς θὰ θρεθεῖ ἀναγνώστις νὰ μᾶς κατηγορήσει ὅτι μηρυκάζουμε («τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια»).

Ὁ διευθυντὴς τοῦ «Χωριοῦ τῶν Νέων» σὶ τὸ Βερολῖνον Μπέρνι Γκέοργκ Τάμ, σὶ τὰ πλαίσια συνεδριάσεως τῆς θεραπευτικῆς ὀργανώσεως «Νταίνιτσιπ» πὺ ἐδρεῖ σὶ τὸ Μόναχο, δήλωσε: «Τὰ ναρκωτικά θὰ παραμείνουν σ' ἔξαρσιν τουλάχιστον μέχρι τὸ τέλος τῆς χιλιετίας».

Σκέφτηκε ἄραγε κανεὶς ποιοί εἶναι οἱ πραγματικοὶ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους πέφτουν τὰ παιδιὰ στὴν παγίδα τῶν ναρκωτικῶν;

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μαρίας Ματζάρη - Μιχαήλ
Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ
(Ματιές στη μορφή της)

Ἡ εὐαισθησία, ἡ παρατηρητικό-
τητα καὶ ἡ εὐγένεια τῆς συγγρα-
φῆς σὲ κείμενα εἰδικῆς καὶ κα-
θολικῆς ἀναφορᾶς, εἶναι γνωστά!
Πρόκειται γιὰ διεισδυτικούς καὶ
ταυτόχρονα ἐπίκαιρους προβλη-
ματισμούς, πού μὲ ξεχωριστὴ λι-
τότητα καὶ εὐκρίνεια διατυπώνει,
φέρνοντας στὴν ἐπιφάνεια πτυχές
τῆς ἀνθρώπινης, ἑσωτερικῆς διά-
στασης, πού ἀποκαλύπτουν τὸ με-
γαλεῖο καὶ τὴ δυναμικὴ τῆς ψυ-
χῆς.

Ἀντικρῦζοντας τὸ χρόνο, τὰ
γεγονότα καὶ τὰ πρόσωπα μέσα
ἀπὸ τὸ αἰώνιο πρίσμα τῆς εὐαγ-
γελικῆς ἀποκάλυψης τῶν σχέ-
σεων καὶ τῆς ἀγάπης, ἡ κυρία
Μιχαήλ φωτίζει ἐπιδέξια τοὺς
κρουνοὺς τῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς
σωστῆς ἐπικοινωνίας καὶ ζωντανῆς
ἐπιπροσάτῃς μᾶς τὶς εἰκόνες
μᾶς καθημερινότητας, πού μπο-
ρεῖ στὸ κάθε λεπτό τῆς νὰ ὁδη-
γεῖ στὴν Ἀλήθεια, στὸ Φῶς καὶ
στὴν Αἰωνιότητα.

Ἰδιαιτέρως στὸ θέμα τῆς «πρε-

σβυτέρας», στὸν ἀφανῆ αὐτὸ ἄν-
θρωπο - σύζυγο - μητέρα - δια-
κόνισσα - κοινωνικὸ συμπαραστά-
τη - σύμβουλο - συνεργάτη καὶ
συνδοιοπύρο τοῦ ἱερέα, ἡ σ. ἀ-
φήνει ὀλόκληρη τὴν τρυφερότητα
τῆς νὰ ξεχυθεῖ, γιὰ νὰ καλύψει
καὶ νὰ ὑπογραμμίσει τὴ συμβολή
τῆς στὸ ἔργο καὶ στὴν ἱεραπο-
στολή τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι μεγάλος ὁ ρόλος τῆς
πρεσβυτέρας, ὅχι μόνο στὸ χῶρο
τῆς ἀφοσίωσης, τῆς ἀγάπης, τῆς
ζεστασίας καὶ τῆς φροντίδας. Μὰ
καὶ στὴν ἀνακούφιση τοῦ σημερι-
νοῦ ἀνθρώπου στὸ χῶρο τῆς ἑνο-
ριακῆς δραστηριότητας τοῦ πρε-
σβυτέρου. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ
ἡ κυρία Μιχαήλ εἶναι εὐρηματι-
κῆ, καθὼς, ἀκούγοντας τὴν καρ-
διά τῆς, ἐπισημαίνει τὶς ἀτέλειω-
τες δυνατότητες αὐτῆς τῆς παρα-
μέτρου καὶ δίνει ἰδέες, κάνει προ-
τάσεις, γιὰ μιὰ πλούσια πνευμα-
τικὴ καὶ κοινωνικὴ συγκομιδῆ.

Ὡστόσο τὸ βιβλίο αὐτὸ —κομ-
ψὸ καὶ αἰσθητικὰ— δὲν ἀποτελεῖ
μόνο ἐγχειρίδιο κάθε ἱερέα καὶ
πρεσβυτέρας. Ἀλλὰ καὶ ἓνα ἐπ-
οικοδομητικὸ ἀνάγνωσμα γιὰ
τοὺς χριστιανούς, ἐπειδὴ στὶς σε-
λίδες τοῦ βρῖσκει κανεὶς τὸ πῶς
μποροῦν νὰ δημιουργοῦνται σω-
στὲς σχέσεις μέσα στὸ μυστήρι-
ο τῆς ἀγάπης καὶ κοντὰ στὶς ἀκέ-
νωτες πηγές τῆς ἐκκλησιαστικῆς
Καλπωρῆς.

Δημητρίου Ζ. Σοφianoῦ
ΟΣΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ

Ὁ βίος τοῦ ὁσίου Λουκά τοῦ
Στειριώτη, γραμμένος ἀπὸ ἓναν
ἄξιο, πνευματικὸ ἄνθρωπο, ἀπο-
τελεῖ μιὰ μαρτυρία ἡθους καὶ
πληρότητας, πού στὴν ἐποχὴ μᾶς
ἔχουμε πάρα πολὺ ἀνάγκη. Γιατί
ὁ «κατὰ κόσμον μὲν ἀσήμαντος
καὶ ὀλιγογράμματος, κεκοσμημέ-
νος δὲ μὲ θεϊκὰ ἀρετὲς καὶ ποι-
κίλα χαρίσματα γέγονεν οἰκητή-
ριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τύ-
πος ἀκριβῆς καὶ ὁδηγὸς ἀπλα-
νῆς πρὸς σωτηρίαν», ὅπως γράφει
στὸ εἰσαγωγικὸ σημειώμα του ὁ
Ἡγούμενος Ἀρχιμ. Γεώργιος.

Τὸ βιβλίο, ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
«ΑΚΡΙΤΑ» παρουσιασμένο μὲ ξε-
χωριστὴ ἐπιμέλεια, εἶναι μιὰ πλη-
ρῆς βιογράφηση τοῦ ὁσίου, γραμ-
μένη σὲ στρωτῆ, ὠραία δημοτικὴ

μὲ προλεγόμενα, μετάφραση καὶ
κριτικὴ ἔκδοση τοῦ κειμένου. Ἐ-
να ὀργανωμένο δηλαδὴ σύγγραμ-
μα, πού ἡ ἀνάγνωσή του συμπλη-

ρῶνει τὸν πνευματικὸν καταρτι-
σμό. Καὶ ἡ διήγηση τῶν περιστα-
τικῶν τοῦ βίου, ἀφήνει χαραγμέ-
νη βαθειὰ στὶς καρδιές τὶς πα-
ράλληλες προεκτάσεις στὴν ἐπο-
χὴ μᾶς.

★

Πρωτοπρ. Κων. Βαστά-
κη: Ἡ ΟΣΙΑ ΜΕΘΟΔΙΑ ΤΗΣ
ΚΙΜΩΛΟΥ (80 χρόνια ἀπὸ τὴν
κοίμησή της), Ἀθήναι 1988.

«Οἱ Ἅγιοι δὲν ἀποτελοῦν ἓνα
διακοσμητικὸ, ἀλλὰ ἓνα οὐσιαστι-
κὸ στοιχεῖο στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλη-
σίας. Χωρὶς τὴ ζωντανὴ παρου-
σία τους ἡ Ἐκκλησία κινδυνεύει
νὰ θεωρηθεῖ ἓνα θεωρητικὸ κή-
ρυγμα ἢ μιὰ ἀπλή διοίκηση. Μὲ
τὴν παρουσία τῶν Ἁγίων τὸ σῶ-
μα τῶν πιστῶν δραστηριοποιεῖται,
γίνεται δημιουργικὸ καὶ ἀγωνι-
στικόν.»

Οἱ Ἅγιοι μᾶς δείχνουν τὸν
Θεόν. Εἶναι δεικτές τῆς βασιλείας
Του. Εἶναι εἰκόνες τοῦ Ἀοράτου.
Σ' αὐτοὺς διεσώθη τὸ κατ' εἰκό-
να. Μὲ τὴν πνοή τους ἀναζωογο-
νεῖται ὅλος ὁ ἱερός ὀργανι-
σμός...»

Φς

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

★ Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου 'Αθηνών και το 7ο Διαμέρισμα, σε συνεργασία με το Σεμινάριο Κοινωνικού και Φιλοσοφικού Προβληματισμού, οργάνωσαν έκδηλωση (28 Φεβρουαρίου) στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, με εισηγητή τόν 'Ομ. Καθηγητή του Παν)μίου 'Αθηνών και Δ)ντή τών 'Εκκλ. Περιοδικών κ. Εύαγγελο Δ. Θεοδώρου, ο οποίος ανέπτυξε τὸ θέμα: «Τὸ νόημα τοῦ Πολιτισμοῦ».

★ Ἡ ἀδελφότης τῶν ἐν 'Αθήναις Τσαριτσανιωτῶν «Κωνσταντίνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων», οργάνωσε εἰδική έκδηλωση πρὸς τιμὴν τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, στὸ Λαϊκὸ Πανεπιστήμιον τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ» ('Αθήνα), τὴν 5η Μαρτίου. Στὴ διάρκειά της ὁ φιλόλογος-θεολόγος κ. Ἰωάννης Δ. Μπουγάτσος, Γ. Γραμματεὺς τοῦ «Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν», ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ὁ Κων. Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων καὶ τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον Σμύρνης». Σημειώνεται ὅτι οἱ Τσαριτσανιωτὲς τιμοῦν κατ' ἔτος τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου συμπατριώτου τους Κληρικοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος βρίσκεται στὸν περίβολο τῆς 'Ι. Μονῆς Πετράκη ('Αθήνα).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ

παρουσίασε σημαντικό ἔργο καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1989 (12ο ἀπὸ τὴν ἴδρυσή της —1977). Ἔλαβε μέρος σὲ 20 ἐκδηλώσεις ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ στὴ Μεγ. Βρεταννία (Λονδῖνο - Καίμπριτζ), στὴν Πολωνία (Βαρσοβία, Κατοθίτσε, Νταρνόφ, Στάρυ Σάντς) καὶ στὴ Γαλλία (φεστιβάλ τῆς Λίλλης). Κατὰ τὸ 1989 τὴ χορωδία διηύθυναν οἱ Λυκ. Ἀγγελόπουλος, Δημ. Ζαϊτίδης καὶ Κώστας Ἀγγελίδης, ἐνῶ ὁ πρῶτος συνέχισε καὶ τὴ συνεργασία του μετὰ τὸ γαλ-

Τοῦ κ. Εύαγγέλου Π. Λέκκου

λικὸ φωνητικὸ συγκρότημα ORGANUM ποῦ διευθύνει ὁ Μαρσέλ Περές.

Στὰ 12 χρόνια τῆς δράσεώς της (1977 - 89) ἡ Χορωδία ἔχει πραγματοποιήσει πάνω ἀπὸ 350 συναυλίες, λειτουργίες καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις, ἔχει ἠχογραφήσει στοὺς μεγαλύτερους ραδιοτηλεοπτικοὺς σταθμοὺς τῆς Εὐρώπης, ἐξέδωσε κασέτες μετὰ βυζαντινὴ μουσική, παρουσίασε ἀποσπάσματα ἀρχαίας μουσικῆς καὶ παλαιορωμαϊκοῦ μέλους καὶ ἐμφανίσθηκε στὴν Ἐπίδαυρο καὶ τὸ Ἡρώδειο τὸ 1987.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

★ Εὐσύννοπη καὶ ιδιαίτερα κατατοπιστικὴ μελέτη τοῦ κ. Μάρκου Α. Σιώτου, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν, μετὰ τίτλο «Ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τῶν ἱερῶν Εἰκόνων», ἐκδόθηκε πρόσφατα ἀπὸ τὸ «Πανελλήνιο Ἱερὸ Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου», ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, μετὰ ἐξώφυλλο καὶ 20 εἰκόνες σὲ τετραχρωμία.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ ΙΔΕΑ

εἶχε τὸ Ἱερατεῖο καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ ναοῦ Τιμίου Σταυροῦ Χολαργοῦ - Παπάγου: Κατὰ τὴν ἀγιογράφισή τοῦ ναοῦ, στὸν τοῖχο ὀπου τὸ δεξιὸ καὶ τὸ ἀριστερὸ ἀναλόγια τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀντὶ τῶν συνήθων παραστάσεων, οἱ γνωστοὶ ἀγιογράφοι Ἀδελφοὶ Μπαλογιάννη φιλοτέχνησαν, μετὰ ιδιαίτερη χάρη, χοροὺς Ἀγγέλων ὑμνούντων τὸν Θεόν, «ἐν χορδαῖς καὶ ὄργανοις». Ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ πανοσ. ἀρχιμανδρίτης κ. Χριστοφόρος Σταυρόπουλος.

Μιά ἰδέα, ποῦ ἀξίζει νὰ βρεῖ μιμητὰς.

Μέρος τῆς πρωτότυπης παράστασης τοῦ χοροῦ τῶν Ἀγγέλων στὸν ἱερὸ ναὸ Τιμίου Σταυροῦ Χολαργοῦ - Παπάγου